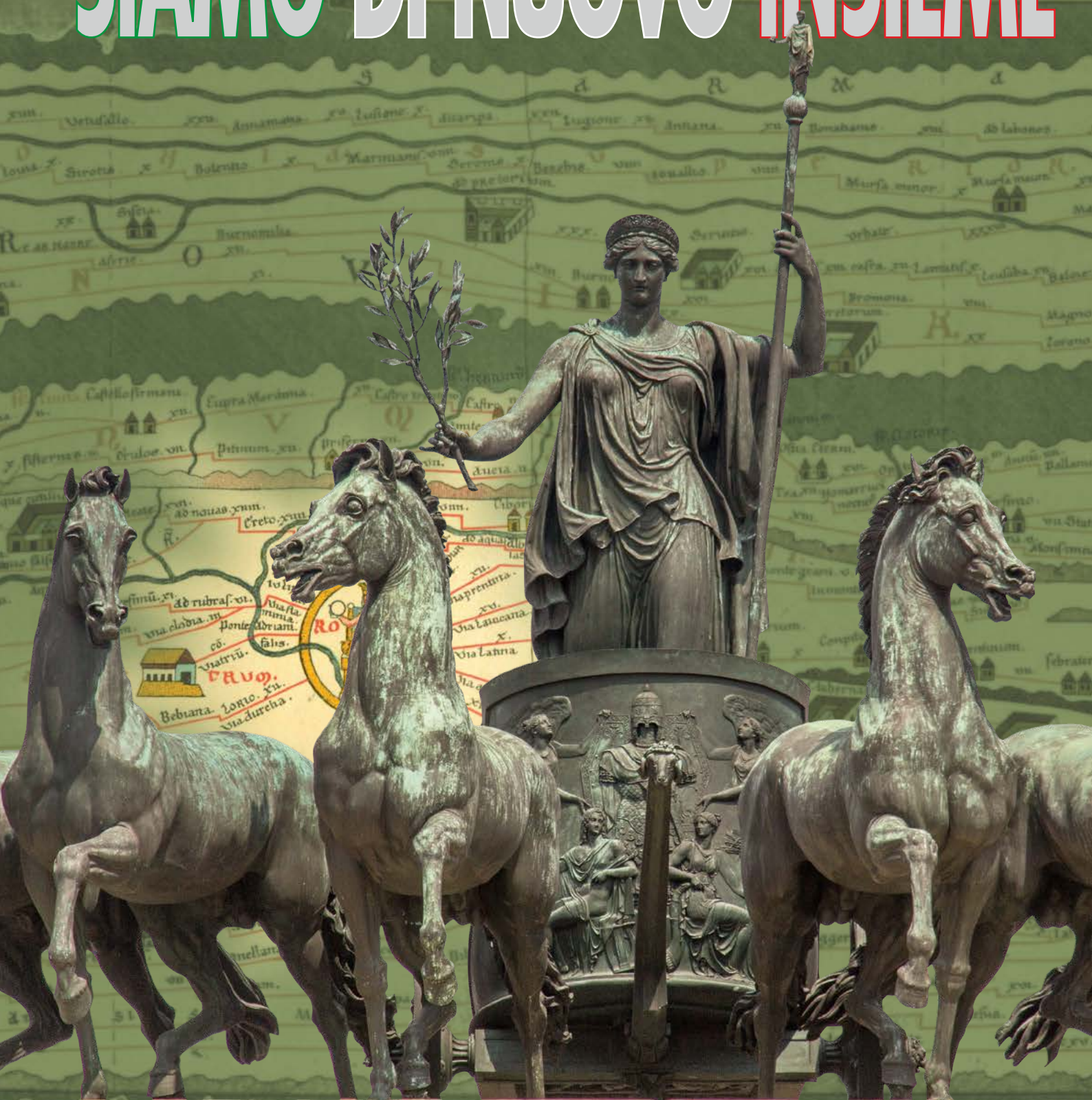

SIAMO DI NUOVO INSIEME

NR. 111-112 • SERIE NOUĂ • APRILIE - IUNIE 2022

REVISTA ASOCIAȚIEI ITALIENILOR DIN ROMÂNIA - RO.AS.IT.

FONDATĂ ÎN 2007 - ISSN 1843-2085 - REVISTĂ EDITATĂ DE ASOCIAȚIA ITALIENILOR DIN ROMÂNIA - RO.AS.IT.
CU SPRIJINUL FINANCIAR AL GUVERNULUI ROMÂNIEI, PRIN DEPARTAMENTUL PENTRU RELAȚII INTERETNICE

Anul acesta Ziua Națională a Italiei pe care o sărbătorim cu toții – noi, cei din minoritatea italiană, cu câteva zile înainte de data oficială, 2 Iunie – se desfășoară într-o perioadă destul de dificilă pentru toată lumea. Pe de-o parte, pentru că perioada de pandemie a trecut destul de greu, cu urmări profunde pentru toată lumea, iar pe de altă parte, pentru că situația de stabilitate zonală este una destul de șubredă, atât din punct de vedere al securității, cât și din punct de vedere economic și social. Inflație de aproape 15 %, falimentul a cel puțin 40 % dintre firme, criză energetică urmată de o criză alimentară și cine știe câte altele. Majoritatea indicatorilor sunt la un nivel cum nu au fost niciodată până acum și, cu toate acestea, mergem înainte. Ne adaptăm și privim încrezători în viitor, dar atenți.

Această sărbătoare a coincis cu vizita Președintelui Grupului de Prietenie cu România de la Camera dei Deputati a Republicii Italiene, deputatul Federica Dieni, și a deputatului Marco Di Maio, care, aflați pentru prima dată în România, în cele trei zile de întâlniri instituționale, au reușit să intre în contact cu probleme ce privesc cele două țări surori, aducând în atenție o serie de aspecte de interes comun și de actualitate. Astfel, discuțiile avute au vizat, pe de-o parte, agenda internă și cea europeană, problematice referitoare la diplomația parlamentară

Vizita Președintelui Grupului de Prietenie cu România

La visita del Presidente del Gruppo d'Amicizia con la Romania

Quest'anno, la Festa della Repubblica Italiana, che tutti festeggiamo – noi, membri della minoranza italiana, con qualche giorno d'anticipo rispetto alla data ufficiale del 2 giugno – si svolge in un periodo difficile per tutti. Da una parte, perché il periodo di pandemia è passato con difficoltà, lasciando profonde conseguenze per tutti, e d'altra parte perché la situazione di stabilità zonale è alquanto precaria, tanto dal punto di vista della sicurezza, quanto anche in senso economico e sociale. L'inflazione pari quasi al 15 %, il tasso di fallimento almeno del 40 % delle aziende, la crisi energetica seguita da una crisi alimentare e da chissà cos'altro. La maggior parte degli indicatori è a un livello mai raggiunto finora e, nonostante tutto, andiamo avanti. Ci adattiamo e guardiamo al futuro con speranza ma anche con attenzione.

Questa celebrazione è coincisa con la visita del Presidente del Gruppo di Amicizia con la Romania della Camera dei Deputati della Repubblica Italiana, la deputata Federica Dieni e il deputato Marco Di Maio che, per la prima volta in Romania, durante i tre giorni di incontri istituzionali, sono riusciti a entrare in contatto con i problemi riguardanti le due nazioni sorelle, proponendo una serie di aspetti d'interesse comune e di attualità. Così, le discussioni avute hanno riguardato, per un verso, l'agenda interna e quella europea, le problematiche in merito alla diplomazia parlamentare e al suo

și rolul acesteia în menținerea strânselor legături dintre cele două țări, cooperarea economică, aderarea la spațiul Schengen și OECD, problema războiului din Ucraina, sancțiunile împotriva Rusiei, securitatea zonală și întărirea flancului estic al NATO, colaborarea în interiorul NATO, cooperarea în domeniul securității cibernetice, identitatea și proprietatea digitală, protecția datelor cu caracter personal, investițiile în diferite sectoare de activitate, relația transatlantică, noile tehnologii, problemele de muncă, situația refugiaților, iar, pe de altă parte, actualizarea Parteneriatului Strategic Consolidat ranforsat, vizita în Italia a Grupului Român de Prietenie cu Italia și organizarea unei ședințe de guvern în formatul G2G, acestea până la sfârșitul acestui an. În cadrul tuturor acestor vizite a fost subliniat de către colegii senatori și deputați aportul pe care minoritatea italiană îl dă relației dintre cele două țări, dar și valoarea și contribuția semnificativă în menținerea vie a identității, culturii, tradițiilor și limbii italiene în România.

În semn de apreciere pentru efortul susținut cu privire la menținerea și dezvoltarea relațiilor dintre cele două țări surori, Deputatul Federica Dieni mi-a înmănat targhetta reprezentând Camera dei Deputati a Republicii Italiene.

Viva l'Italia,
viva la Romania!

ruolo nel mantenimento di rapporti stretti tra i due paesi, la cooperazione economica, l'adesione allo spazio Schengen e OECD, il problema della guerra in Ucraina, le sanzioni contro la Russia, la sicurezza zonale e il rafforzamento del fianco orientale della NATO, la collaborazione all'interno della NATO, la cooperazione in materia di sicurezza cibernetica, identità e proprietà digitale, la protezione dei

dati personali, gli investimenti in diversi settori d'attività, la relazione transatlantica, le nuove tecnologie, i problemi sul lavoro, la situazione dei rifugiati e, d'altro canto, l'aggiornamento del Partenariato Strategico Consolidato rafforzato, la visita in Italia del Gruppo di Amicizia Romania-Italia e l'organizzazione di una sessione di governo nel formato G2G, entro la fine dell'anno. Nell'ambito di tutte queste visite, i colleghi senatori e deputati, hanno sottolineato l'apporto che la minoranza italiana offre nelle relazioni tra i due paesi, insieme anche al valore e all'importante contributo nel reale mantenimento di identità, cultura, tradizione e della lingua italiana in Romania.

In segno d'apprezzamento per lo sforzo sostenuto a favore del mantenimento e dello sviluppo delle relazioni tra le due nazioni sorelle, la Deputata Federica Dieni mi ha consegnato una targa, che rappresenta la Camera dei Deputati della Repubblica Italiana.

Viva l'Italia, viva la Romania!

de
Andi-Gabriel
Grosaru

traduzione
Clara Mitola

CÂTEVA CÂNDURI

APRILIE • IUNIE

SIAMO DI NUOVO INSIEME

FONDATA ÎN 2007

NR. 111-112 · SERIE NOUĂ
APRILIE - Iunie
2022

ISSN 1843-2085

Revistă editată de
Asociația Italianilor din
România - RO.AS.IT.
cu sprijinul financiar al
Guvernului României, prin
Departamentul pentru Relații
Interetnice

Membri fondatori

Mircea Grosaru
Ioana Grosaru

Director
Ioana Grosaru

Senior editor
Modesto Gino Ferrarini

Redactor-sef
Olivia Simion

Redactori
Victor Partan
Mihaela Profiriu Mateescu
Clara Mitola
Antonio Rizzo

Design & producție
squaremedia.ro

Răspunderea pentru conținutul
articolelor aparține exclusiv autorilor.

© 2022 Asociația Italianilor din România
- RO.AS.IT. © Nicio parte din această
publicație nu poate fi reprodusă sau
transmisă în niciun mod, sub nicio
formă, fără consimțământul scris al
deținătorilor de copyright.

Asociația Italianilor
din România - RO.AS.IT.
asociație cu statut de utilitate publică
Str. I.L. Caragiale nr. 24
020045 București
Tel.: +4 0372 772 459
Fax: +4 021 313 3064
ufficio@roasit.ro

www.roasit.ro

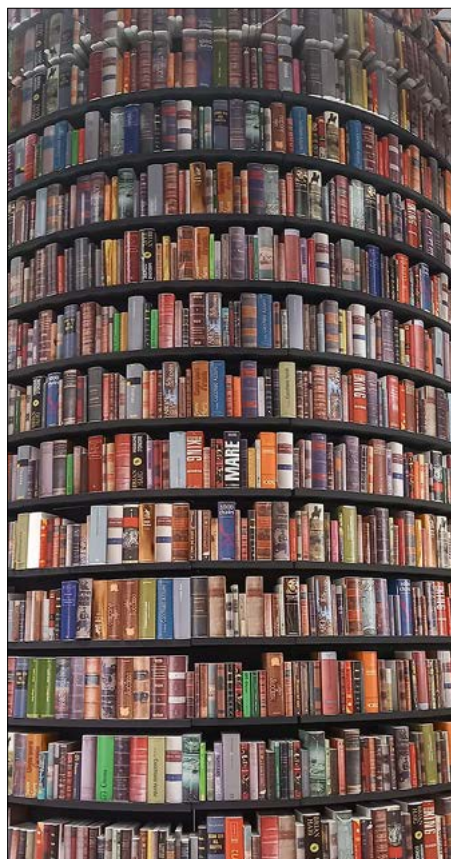

foto: studiogian.it

- 04 | Tradiția Simpozionului bibliotecilor continuă la Suceava · La Tradizione del Simposio delle biblioteche continua a Suceava
- 07 | De ce îmi place Bucovina · Perché mi piace la Bucovina?
- 10 | „Voci tinere” – un recital dedicat Zilei Republicii Italiene · «Giovani voci» – un recital dedicato alla Festa della Repubblica
- 12 | Spiritul italian, adus în România (și) de eroi · Lo spirito italiano, portato in Romania (anche) dagli eroi
- 14 | Comitetul București al Societății „Dante Alighieri” la prima aniversare · Il Comitato di Bucarest della Società «Dante Alighieri» al suo primo anniversario
- 16 | Un posto dove poter essere buoni · Un loc unde putem fi buni
- 19 | Impresii de la Florența · Impressioni da Firenze
- 22 | Torino – Salone Internazionale del Libro 2022 · Torino – Târgul Internațional de Carte 2022

CULTURĂ / CULTURA

foto: pioryl.com

- 25 | „Il Volo”, două concerte în România în luna iulie · «Il Volo», due concerti in Romania nel mese di luglio
- 26 | Călătorii în țara frumuseții · Viaggi letterari nel paese della Bellezza
- 30 | Ecumenismul sau despre unitate · L'ecumenismo o sull'unità
- 33 | Un Cehov cum nu am mai întâlnit · Un Čechov mai incontrato prima
- 35 | Cosița Berenicei de Angelo Manitta · La Chioma Di Berenice di Angelo Manitta

SOCIETATE / SOCIETÀ

foto: expedia.com

- 38 | Misiune grea pentru cadrele didactice de la „Dante Alighieri” · La difficile missione degli insegnanti della «Dante Alighieri»
- 40 | 25 de ani de la semnarea Declarației privind Parteneriatul Strategic româno-italian · 25 anni dalla firma della Dichiarazione sul Partenariato Strategico romeno-italiano
- 43 | Tra paretesi · Între paranteze
- 46 | Notteri, „Caraibele din Mediterana” unde poți vedea și răsăritul, și apusul

Tradiția Simpozionului bibliotecilor continuă la Suceava

Asociația Italienilor din România - RO.AS.IT. a fost și anul acesta partener și organizator al Simpozionului Bibliotecii Universitare „Ștefan cel Mare” din Suceava. Simpozionul național cu participare internațională „Contribuția bibliotecii la afirmarea diversității culturale în spațiul românesc” a ajuns la ediția cu numărul VI și, ca de obicei, a fost rezultatul eforturilor comune ale colectivului Bibliotecii USV în colaborare cu Asociația Bibliotecarilor din România - A.B.R., Asociația Italienilor din România - RO.AS.IT., Casa Corpului Didactic „George Tofan” și Inspectoratul Școlar Județean din Suceava.

de
Olivia Simion

traduzione
Clara Mitola

foto
RO.AS.IT.

L'Associazione degli Italiani di Romania - RO.AS.IT. è stata anche quest'anno partner e organizzatore del Simposio della Biblioteca Universitaria «Ștefan cel Mare» di Suceava. Il Simposio nazionale con partecipazione internazionale «Il contributo della biblioteca nell'affermazione della diversità culturale nello spazio romeno» è giunto alla sua VI edizione e, come sempre, è stato il risultato di sforzi comuni da parte del collettivo della Biblioteca USV in collaborazione con l'Associazione dei Bibliotecari di Romania - A.B.R., l'Associazione degli Italiani di Romania - RO.AS.IT., la Casa del Corpo Docenti «George Tofan» e l'Ispettorato Scolastico Provinciale di Suceava.

Tema dezbătută anul acesta a fost „Biblioteca în conștiința tinerei generații” și a reunit peste o sută de participanți online și față în față. Pentru al doilea an consecutiv, RO.AS.IT. a propus o temă distinctă în cadrul simpozionului, care s-a concretizat în secțiunea intitulată „Un arc peste timp – de la părintele fondator al limbii italiene, Dante, la părintele inovator și modernizator al acesteia, Alessandro Manzoni.” Oportunitatea secțiunii a constat în faptul că anul 2022 este un an de legătură între două celebrări semnificative ce vizează evoluția limbii italiene. 2021 a fost numit și Anul Dante pentru că a fost prilejul comemorării a 700 de ani de la moartea Poetului Suprem, în vreme ce în 2023 se vor împlini 150 de ani de la moartea lui Alessandro Manzoni. Anul 2022 este așadar un liant între cele două date importante, dar are și el, în sine, o serie de semnificații aparte, între care împlinirea a 180 de ani de la publicarea ediției definitive a *Logodnicilor* lui Manzoni. De aceea, secțiunea a propus dezbateri pe tema evoluției limbii italiene de la Dante la Manzoni. Celelalte două secțiuni ale simpozionului au fost: „Educația online prin cunoaștere,

Il tema dibattuto quest'anno è stato «La biblioteca nella coscienza delle giovani generazioni» e oltre un centinaio di partecipanti si è riunito online e in presenza. Per il secondo anno consecutivo, la RO.AS.IT. ha proposto un tema distinto nell'ambito del simposio, che si è concretizzato nella sezione intitolata «Un arco sul tempo – dal padre fondatore della lingua italiana, Dante, al padre innovatore e modernizzatore della stessa, Alessandro Manzoni». L'opportunità della sezione è constatata nel fatto che il 2022 è un anno che lega due importanti celebrazioni riguardanti l'evoluzione della lingua italiana. Il 2021 è stato chiamato Anno di Dante perché è stata l'occasione per commemorare i 700 anni dalla morte del Sommo Poeta, mentre nel 2023 si festeggeranno i 150 anni dalla morte di Alessandro Manzoni. L'anno 2022 è perciò un collegamento tra queste due date importanti, sebbene esso stesso abbia un significato particolare, tra cui la celebrazione dei 180 anni dalla pubblicazione dell'edizione definitiva de *I Promessi Sposi* di Manzoni. Per questo, la sezione ha proposto dibattiti riguardanti l'evoluzione della lingua

Sanda-Maria Ardeleanu

explorare și experiență” și „Oportunități de educație și formare pentru biblioteca viitorului”.

În cadrul simpozionului, RO.AS.IT. a avut trei invitați ce au susținut intervenții. Antonio Rizzo a ținut în plen o comunicare cu titlul „1842 – 2022: 180 anni dalla normazione linguistica di Alessandro Manzoni, fino alla decadenza della lingua italiana ai nostri giorni”, în vreme ce dna președinte a Comitetului București al Societății „Dante Alighieri”, dna dr. Ida Valicenti și dna conf. univ. dr. Otilia Doroteea Borgia au susținut online comunicări în cadrul secțiunii propuse de RO.AS.IT. – moderată de dna președinte Ioana Grosaru, de dra dr. Olivia Simion și de dna bibl. Ramona Țabrea – despre istoria Societății Dante în România și rolul său în difuzarea literaturii italiene în spațiul românesc și, respectiv, despre dialectele, registrele și varietatea lingvistică a limbii italiene de astăzi.

Manifestarea s-a desfășurat într-o singură zi, 11 mai, dar a fost urmată îndeaproape de alte două zile de evenimente dedicate cărții la Salonul Internațional de Carte *Alma Mater Librorum*, și el un eveniment tradițional al Bibliotecii ajuns la ediția a VIII-a. Desfășurat în zilele de 12 și 13 mai, salonul a fost organizat de Biblioteca Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava, în parteneriat cu Centrul de Reușită Universitară și Alianța Franceză din Suceava, sub egida Ministerului Educației. Tema acestei ediții a fost „Cartea – sursă de înțelepciune, destindere și combatere a dezinformării”. Foarte multe lansări de carte, prezentări și dezbateri au avut loc pe parcursul acestor zile, grupate pe câteva axe principale: „Biblioteca și cercetarea – realități și perspective”, „Managementul resurselor infodocumentare – tradițional și contemporan” și „Lectura – stimulator al Potențialului creativ”.

Asociația Italienilor din România a participat la salonul de carte cu un stand cu toate publicațiile sale, iar revista SIAMO DI

NUOVO INSIEME a fost prezentată oficial publicului de către dna președinte Ioana Grosaru și de dra redactor-șef Olivia Simion.

Un eveniment central în cadrul Salonului a avut loc la Standul Mănăstirii

Voroneț, dedicat memoriei fostei starețe, stavrofora Irina Pântescu. Un moment de trăire spirituală prin care maica stareță dr. Gabriela Platon și măicuțele cărora le-a fost pastor, i-au adus un pios omagiu întâii starețe a Sfintei Mănăstiri Voroneț,

italiana da Dante a Manzoni. Le altre due sezioni del simposio sono state: «L'istruzione online tramite conoscenza, esplorazione ed esperienza» e «Opportunità di educazione e formazione per la biblioteca del futuro».

Nell'ambito del simposio, la RO.AS.IT. ha avuto tre invitati che hanno sostenuto propri interventi. Antonio Rizzo ha tenuto un intervento in plenaria, dal titolo «1842-2022: 180 anni dalla normazione linguistica di Alessandro Manzoni, fino alla decadenza della lingua italiana ai nostri giorni», mentre la presidente del Comitato Bucarest della Società «Dante Alighieri», la signora Ida Valicenti, e la conf. univ. dott.ssa Otilia Doroteea Borgia, hanno sostenuto online interventi nell'ambito delle sezioni proposte dalla RO.AS.IT. – moderata dalla presidente Ioana Grosaru, dalla dott.ssa Olivia Simion e dalla bibliotecaria Ramona Țabrea – sulla storia della Società Dante in Romania e sul suo ruolo nella diffusione della letteratura italiana nello spazio romeno e, rispettivamente, su dialetti, registri e varietà linguistiche nella lingua italiana di oggi.

La manifestazione si è svolta nella sola giornata dell'11 maggio ma è stata immediatamente seguita da due giorni di eventi dedicati al Salone Internazionale del Libro *Alma Mater Librorum*, anch'esso evento tradizionale della Biblioteca, giunto alla sua VIII edizione. Tenutosi nei giorni del 12 e del 13 maggio, il salone è stato organizzato dalla Biblioteca Universitaria «Ștefan cel Mare» di Suceava, in partenariato con il Centro di Successo Universitario e l'Alliance Française di Suceava, sotto l'egida del Ministero dell'Istruzione. Il tema di quest'edizione è stato «Il

Antonio Rizzo

ocasionând și prezentarea cărții *Poeziile Măicuței*, înregistrate și cu vocea pe suport electronic (stick și CD).

Tot în cadrul salonului, a fost lansată și revista bibliotecii, revistă care poartă numele simpozionului, „Contribuția bibliotecii la afirmarea diversității culturale în spațiul românesc”, care cuprinde lucrările ediției de anul trecut ale acestuia – o reușită a eforturilor susținute ale dnei director prof. univ. dr. DHC Sanda-Maria Ardeleanu, mintea și sufletul din spatele acestor manifestări culturale de înalt nivel organizate de Biblioteca USV.

În paralel, a avut loc expoziția de pictură a elevilor de la Colegiul Național „Mihai Eminescu” din Suceava, „Diversitatea cromatică în arta plastică”, coordonată de prof. Simona Mera și expoziția de semne de carte lucrate cu migală de elevii de la Școala Gimnazială „Teodor Balan” din Gura-Humorului.

Mai multe despre ecourile suscitade de manifestarea culturală din Suceava și despre rolul esențial al bibliotecilor vă invităm să citiți în paginile următoare, creionate de dna bibliotecară Ramona Țabrea.

libro – fonte di saggezza, distensione e lotta alla disinformazione». Un gran numero di lanci di libri, presentazioni e dibattiti si è svolto durante queste giornate, raggruppati intorno ad alcuni temi principali: «Biblioteca e ricerca – relazioni e prospettive», «Il management delle risorse info-documentarie – tradizionale e contemporaneo» e «La lettura – stimolatore del Potenziale creativo».

L'Associazione degli Italiani di Romania ha partecipato al salone del libro con uno stand in cui ha esposto le proprie pubblicazioni, mentre la rivista *SIAMO DI NUOVO INSIEME* è stata presentata ufficialmente al pubblico dalla presidente Ioana Grosaru e dalla redattrice capo, Olivia Simion.

Un evento centrale del salone ha avuto luogo presso lo stand del Monastero Voroneț, dedicato alla memoria della ex badessa, Irina Pântescu. Un momento di profondità spirituale con cui la sorella badessa, dott.ssa Gabriela Platon e le sorelle da lei guidate, hanno offerto un pio omaggio alla prima Badessa del Santo Monastero Voroneț, cogliendo anche l'occasione per presentare il libro *Le poesie della Sorella*, registrate anche con la voce su un supporto elettronico (USB e CD).

Sempre durante il salone, è stata presentata la rivista della biblioteca, che porta il nome del simposio, «Il contributo della biblioteca nell'affermazione della diversità culturale nello spazio romeno» contenente i lavori della passata edizione della manifestazione – un successo ottenuto grazie agli sforzi della docente dott.ssa Sanda-Maria Ardeleanu, la mente e il cuore alle spalle di queste manifestazioni culturali d'alto livello, organizzate dalla Biblioteca USV.

Parallelamente, ha avuto luogo una mostra di pittura degli alunni del Collegio Nazionale «Mihai Eminescu» di Suceava, «La diversità cromatica nell'arte plastica», coordinata dalla prof. ssa Simona Mera, e la mostra di segnalibri creati con grande precisione dagli alunni della Scuola Ginnasiale «Teodor Balan» di Gura-Humorului.

Altre informazioni sull'eco suscitata dalla manifestazione culturale di Suceava e sul ruolo essenziale delle biblioteche, v'invitiamo a leggerle nelle seguenti pagine, redatte dalla bibliotecaria Ramona Țabrea.

La **Tradizione** del
Simposio delle biblioteche
continua a Suceava

De ce îmi place Bucovina?

de
Ramona Țabrea

traduzione
Clara Mitola

foto
RO.AS.IT.

Nu întâmplător Bucovina este unică în România datorită multiculturalității sale, fiind inclusă în aria culturală central-europeană în care predomină diversitatea și complementaritatea, unde ne absoarbe o anumită înțelegere a locului.

„Îmi place Bucovina pentru că aici oamenii te privesc în ochi și îți doresc o zi bună, chiar dacă nu i-ai mai întâlnit niciodată. Dar cel mai mult îmi place în Bucovina pentru că, de aici, Dumnezeu nu a plecat niciodată”.

Aceste cuvinte aparțin unui prozator bucovinean, Casian Balabasciuc, și au o valoare cu adevărat reală în contextul politico-geo-cultural al anului 2022.

Biblioteca Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava reprezintă locul unde valoarea profesională și academică oferă prerogativele necesare eviden-

L'unicità in Romania della Bucovina non è casuale ma dovuta alla sua multiculturalità, poiché è compresa nell'area culturale centro-europea in cui predomina la diversità e la complementarità, in cui ci assorbe una certa saggezza locale.

«Mi piace la Bucovina perché qui la gente ti guarda negli occhi e ti augura il buongiorno, anche se non li hai mai incontrati prima. Ma soprattutto mi piace la Bucovina perché da qui Dio non è mai andato via».

Queste parole appartengono a un prosatore bucoviniano, Casian Balabasciuc, e hanno un valore profondamente reale nel contesto geopolitico e culturale dell'anno 2022.

La Biblioteca Universitaria «Ștefan cel Mare» di Suceava rappresenta il luogo in cui il valore professionale e accademico offre le prerogative necessarie per mettere in evidenza lo straordinario ruolo che la biblioteca detiene nella sua missione, quella di «dispensare» istruzione e cultura. Nelle giornate dell'11, 12 e 13 maggio 2022 c'è stato un doppio festeggiamento all'Università di Suceava. L'organizzazione della VI edizione del Simposio nazionale con partecipazione internazionale, «Il contributo della biblioteca nell'affermazione della diversità culturale nello spazio romeno», l'11 maggio, sotto l'egida del Ministero dell'Istruzione, è culminato nei giorni seguenti, con l'organizzazione del già noto Salone internazionale del libro *Alma Mater Librorum*, VIII edizione, primo Salone del libro sostenuto da un'università romena, in formato ibrido.

La RO.AS.IT. è stata l'anima occidentale, collaboratore intellettuale saldamente ancorato a un'istruzione e all'eco dell'evento negli anni, e con la sua sezione, «Un arco sul tempo – dal padre fondatore della lingua italiana, Dante, al padre innovatore e modernizzatore della stessa, Alessandro Manzoni», ha rappresentato l'apogeo del Simposio. E non poteva essere altrimenti. Come ricordavo in apertura di quest'asse, tutti ci siamo ritrovati nella simbologia del sostantivo *arco*, simbolo e attributo dell'amore, simbolo del destino e della volontà divina. All'insegna del veritiero sintagma *Siamo di nuovo insieme*, persone meravigliose appartenenti ad ambiti diversi hanno dispensato al numeroso pubblico – docenti, ricercatori, dottorandi, masterandi, studenti, provenienti da luoghi diversi (Italia, Costa d'Avorio, Indonesia, Senegal, Canada, Repubblica di Moldavia, Ucraina) – conoscenze, esperienze e l'allegria di essere di nuovo insieme.

țierii rolului extraordinar pe care îl are biblioteca în menirea sa, de a „împărți” educație și cultură. În zilele de 11, 12 și 13 mai 2022 a fost dublă sărbătoare la Universitatea din Suceava. Organizarea celei de-a VI-a ediții a Simpozionului național cu participare internațională „Contribuția bibliotecii

la afirmarea diversității culturale în spațiul românesc” în data de 11 mai, sub egida Ministerului Educației, a culminat în zilele următoare cu organizarea deja foarte cunoscutului Salon internațional de carte *Alma Mater Librorum*, ediția a VIII-a, primul Salon de carte susținut de o universitate în România, în format hibrid.

RO.AS.IT. a fost suflul occidental, colaboratorul intelectual, solid ancorat într-o educație cu greutate și ecou peste ani al evenimentului, secțiunea sa, „Un arc peste timp: de la părintele fondator al limbii italiene, Dante, la părintele inovator și modernizator al acesteia, Alessandro Manzoni”, fiind apogeul acestui Simpozion. Nici nu se putea altfel. Așa cum aminteam în deschiderea acestei axe, cu toții ne-am regăsit în simbolistica substantivului *arc*, simbol și atribut al dragostei, simbol al destinului și al voinței divine. Sub veritabila sintagmă *Siamo di nuovo insieme*, oameni minunați din domenii diferite au împărțit audienței numeroase – profesori, cercetători, doctoranzi, masteranzi, studenți, din locuri diferite de pe mapamond (Italia, Coasta de Fildeș, Indonezia, Senegal, Canada, Republica Moldova, Ucraina) – cunoștințe, experiențe și sentimentul bucuriei *de a fi din nou împreună*.

Ecourile Salonului de carte *Alma Mater Librorum* au ajuns departe, prin prezența valoroasă și numeroasă a participanților, dar mai ales prin modalitatea de răspândire a informației, online, on site, prin intermediul mass-media. Dialogul pe care l-am ascultat la Radio România Internațional între reporterul emisiunii „Pauza mare”, Mirela Stoenescu Tolea, și cercetătorul și eminescologul Iulian Costache din Berlin despre salonul de carte *Alma Mater Librorum* din Suceava confirmă, încă o dată, internaționalizarea și impactul cultural și educațional al acestuia.

Mesajele celor care apreciază și susțin munca noastră ne bucură și ne dau aripile de care avem nevoie pentru a continua:

„Dragă Sanda, mulțumesc mult pentru regalul de cultură! Sunt momente care te îmbogățesc sufletește, îți umplu practic sufletul!” Profesor Ioana Grosaru, Președinte Asociației Italienilor din România.

„Buna ziua, sunt conectat, sincere felicitări, cultură multă și bună cultură de cea mai bună calitate.” Prof. univ. dr. Vania Atudorei, Canadian College of Microbiologists, Montreal, Canada.

„Prezentă de mai puțin de 5 luni la Suceava, în cadrul unei mobilități Erasmus, am putut cunoaște cultura moldovenească și română mai în profunzime. Am regăsit diversitatea și prin intermediul altor culturi care trăiesc împreună în România. Prin urmare, cu bucurie am acceptat invitația Ramonei la simpozionul ce pentru mine a fost o temă interesantă. Sper să particip și la edițiile viitoare.” Nontehe Marie Katienin Coulibaly, Doctorandă la Université Félix Houphouët Boigny d'Abidjan Coasta de Fildeș.

Le voci sul Salone del libro *Alma Mater Librorum* sono giunte lontano, attraverso la coraggiosa e numerosa presenza dei partecipanti ma soprattutto grazie alla diffusione online, on site, tramite i mass-media. Il dialogo che abbiamo ascoltato su Radio Romania Internazionale, tra il giornalista dell'emissione «Pauza mare» («Pausa lunga»), Mirela Stoenescu Tolea, e il ricercatore e studioso di Eminescu, Iulian Costache di Berlino, sul salone del libro *Alma Mater Librorum* di Suceava ne conferma ancora una volta l'eco internazionale e l'impatto culturale ed educativo.

I messaggi di chi apprezza e sostiene il nostro lavoro ci rendono felici e ci danno le ali di cui abbiamo bisogno per continuare:

«Cara Sanda, grazie mille per il regalo culturale! Sono momenti che ti arricchiscono l'anima, in sostanza ti riempiono l'anima!» Prof. ssa Ioana Grosaru, Presidente dell'Associazione degli Italiani di Romania.

«Buongiorno, sono connesso, sinceri auguri, tanta e buona cultura, cultura della miglior qualità.» Prof. dott. Vania Atudorei, Canadian College of Microbiologists, Montreal, Canada.

«Presente da meno di 5 mesi a Suceava, nell'ambito del progetto di mobilità Erasmus, ho potuto conoscere la cultura moldava e romena più a fondo. Ho ritrovato la diversità anche attraverso altre culture che convivono in Romania. Perciò, ho accettato con gioia l'invito di Ramona al simposio, che per me è stato interessante. Spero di partecipare anche alle prossime edizioni.» Nontehe Marie Katienin Coulibaly, Dottoranda presso l'Université Félix Houphouët Boigny d'Abidjan, in Costa d'Avorio.

Poiché Suceava è inondata di cultura anche nei giorni in cui scrivo queste righe, grazie al Festival della Giornata Internazionale del Teatro «Matei Vișniec», *Rinfrescare la memoria*, 22-29 maggio 2022, vorrei concludere questa bella storia con un messaggio inviato dallo stesso

Pentru că Suceava este inundată în cultură și în zilele când așez pe hârtie aceste rânduri, fiind în desfășurare Festivalul Internațional Zilele Teatrului „Matei Vișniec”, *Reîmprospătarea memoriei*, 22-29 mai 2022, aș vrea să închei această frumoasă poveste cu mesajul transmis de însuși dramaturgul Matei Vișniec Bibliotecii Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava:

„Biblioteca reprezintă o prelungire a școlii, o altă sursă de educație. Biblioteca rămâne un loc de socializare, iar drumul făcut de un copil sau de un iubitor de carte între casă și bibliotecă are semnificația unui pelerinaj între rutină și magie. O bibliotecă nu poate deveni un emițător eficient de cultură și de apărare a limbii fără pasiunea și imaginația bibliotecarului.

Astăzi, biblioteca trebuie să-și asume mai mult ca oricând un rol de rezistență culturală, iar bibliotecarul trebuie să-și imagineze continuu strategii subtile, inteligente, pentru a-i scoate pe copii și pe tineri din ghearele inamicului ei numărul unu: Imperiul industriei și al tehnologiilor ludice.

Pe fondul fenomenului de globalizare economică și mediatică, biblioteca face parte din ultimele bastioane ale rezistenței culturale și umaniste.

Cărțile mai pot frâna tendința de construire a unui om global, adică fără memorie, fără busolă morală și fără identitate.”

dramaturgo Matei Vișniec alla Biblioteca Universitaria «Ștefan cel Mare» di Suceava:

«La biblioteca rappresenta un prolungamento della scuola, un'altra fonte di educazione. La biblioteca rimane un luogo per socializzare, e la strada percorsa da un bambino o da un amante dei libri, da casa alla biblioteca, ha il significato di un pellegrinaggio tra routine e magia. Una biblioteca non può diventare un efficiente emittente di cultura e di difesa della lingua senza la passione e l'immaginazione del bibliotecario.

Oggi più che mai, la biblioteca deve farsi carico di un ruolo di resistenza culturale, e il bibliotecario deve immaginare continuamente strategie sottili, intelligenti, per strappare i bambini e i ragazzi dalle grinfie del loro nemico numero uno: L'Impero dell'industria e delle tecnologie ludiche.

Sullo sfondo della globalizzazione economica e mediatica, la biblioteca fa parte degli ultimi bastioni della resistenza culturale e umanista.

I libri possono ancora frenare la tendenza che punta a costruire un uomo globale, vale a dire senza memoria, senza una bussola morale e senza identità.»

Perché mi piace la Bucovina?

„Voci tenere” – un recital dedicat Zilei Republicii Italiene

2 iunie, Ziua Națională a Republicii Italiene a fost sărbătorită la Casa D'Italia din București. Membrii asociației care au răspuns invitației au sărbătorit într-un cadru festiv evenimentul în data de 28 mai 2022, cum s-ar spune... *in anticipo*.

A devenit o tradiție ca și italienii din România, membrii RO.AS.IT., să se întâlnească și să sărbătorească împreună această importantă zi din istoria contemporană a Statului Italian.

Adresându-se celor prezenți, reprezentantul minorității italiene în Parlamentul României, deputatul Andi-Gabriel Grosaru, a făcut câteva aprecieri asupra contextului actual în care ne aflăm, accentuând că speranța, dincolo de dificilele vremuri pe care le trăim, trebuie să ne însoțească pentru că se fac eforturi pe toate planurile, social, politic, diplomatic, pentru a se menține un echilibru. „Festa della Repubblica, sărbătoarea de 2 Iunie, deja a devenit pentru noi o ocazie obișnuită să ne întâlnim, să ne vedem, să ne spunem grijile, păsurile și pentru aceasta suntem împreună. Vă mulțumesc că ați venit!”, a spus tuturor participanților Andi-Gabriel Grosaru.

Programul întâlnirii a avut în centrul atenției a patra ediție a spectacolului intitulat „Voci tenere in recital”. A devenit o obișnuință ca studenții de la clasa doamnei prof. univ. dr. Bianca Luigia Manoleanu, o eminentă reprezentantă a etniei italiene, să încheie anul de studiu universitar în cadrul „Festei d'Italia”.

Au încântat ascultătorii cu vocile lor bine „educate” sopranele Giorgia Costache, Bianca Vlad, Isabela Stănescu, Maria Gugu, Claudia Caia și tenorul Ciprian Mardare. Repertoriul ales a fost foarte variat, incluzând, între altele, arii din operele *Don Giovanni* de Wolfgang Amadeus Mozart și *Giulio Cesare* de Georg Friedrich Händel. Acompaniați la pian de doamna conf. univ. dr. Raluca Ouatu, tinerii artiști au delectat audiența

Il 2 giugno, la Festa della Repubblica Italiana è stata festeggiata presso la Casa D'Italia di Bucarest. I membri dell'associazione che hanno risposto all'invito, hanno celebrato in un quadro festoso l'evento, nella giornata del 28 maggio 2022, come si direbbe... *in anticipo*.

È diventata una tradizione anche per gli italiani di Romania, membri della RO.AS.IT., incontrarsi e festeggiare insieme questa giornata importante per la storia contemporanea dello Stato Italiano.

de
Ioana Grosaru

traduzione
Clara Mitola

foto
RO.AS.IT.

Rivolgendosi ai presenti, il rappresentante della minoranza italiana nel Parlamento della Romania, il deputato Andi-Gabriel Grosaru, ha fatto alcune osservazioni sul contesto attuale, ponendo l'accento su come speranza, al di là del periodo complicato che stiamo vivendo, debba sempre accompagnarci perché sono compiuti sforzi in tutti gli ambiti, sociale, politico, diplomatico, per conservare un equilibrio. «La Festa della Repubblica, festeggiata il 2 Giugno, è già diventata per noi un'occasione

APRILIE • IUNIE

prin profesionalismul pregătirii, al interpretării și prin calitățile vocale extraordinare care promit cariere de succes pe tărâmul artei interpretative lirice.

În finalul evenimentului, artiștii au primit flori și diplome din partea Asociației Italienilor din România – RO.AS.IT., participanții mutându-se apoi în curtea centrului cultural pentru o pizza tradițională, pe fondul muzical asigurat, la acordeon, de Flavius Moldovan, unul dintre prietenii vechi ai asociației.

Ziua Italiei a fost sărbătorită și în teritoriu, de membrii comunităților de italieni din țară. În Filiala Bacău a RO.AS.IT. s-a reluat, după pauza din anii de pandemie, obișnuita întâlnire cu membrii și simpatizanții asociației, ocazie cu care domnul Silviu Niță, președintele filialei, a rostit un discurs, s-au vizionat fotografii și scurt metraje cu momente din activitatea asociației și s-a prezentat volumul *Legiunea română din Italia* al autorului Dumitru Zaharia, toate urmate de o cină prietenească, la care s-au depănat amintiri. Ziarul *Deșteptarea* din Bacău a dedicat o pagină cu ocazia celebrării Zilei Naționale a Republicii Italia, publicând un interviu cu domnul Silviu Niță cuprinzând aspecte ale istoriei italienilor din România.

Flavius Moldovan

abituale per incontrarci, vederci, condividere le nostre preoccupazioni e i nostri guai, e per questo siamo insieme. Vi ringrazio di essere venuti!», ha detto a tutti i partecipanti Andi-Gabriel Grosaru.

Il programma dell'incontro ha avuto al suo centro la quarta edizione dello spettacolo intitolato „Giovani voci in recital”. È diventata un'abitudine per gli studenti della docente Bianca Luigia Manoleanu, eminente rappresentante dell'etnia italiana, concludere l'anno di studi universitari nell'ambito della „Festa d'Italia”.

Hanno incantato il pubblico, con le loro voci ben „educate”, i soprani Giorgia Costache, Bianca Vlad, Isabela Stănescu, Maria Gugu, Claudia Caia e il tenore Ciprian Mardare. Il repertorio è stato assai variato, comprendendo, tra le altre, aree appartenenti alle opere *Don Giovanni* di Wolfgang Amadeus Mozart, e *Giulio Cesare* di Georg Friedrich Händel. Accompagnati dal pianoforte della conf. univ. Raluca Ouatu, i giovani artisti hanno diletto il pubblico grazie alla professionalità della loro preparazione, dell'interpretazione e grazie alle straordinarie doti canore, che promettono carriere di successo nel mondo artistico dell'interpretazione lirica.

Alla fine dell'evento, gli artisti hanno ricevuto dei fiori e un diploma da parte dell'Associazione degli Italiani di Romania – RO.AS.IT., e poi i partecipanti si sono trasferiti nel giardino del centro culturale per una tradizionale pizza, sullo sfondo della musica garantita alla fisarmonica da Flavius Moldovan, uno dei vecchi amici dell'associazione.

La Festa della Repubblica è stata festeggiata anche sul territorio dai membri delle comunità italiane del paese. Nella Filiale Bacău della RO.AS.IT., dopo gli anni di pausa a causa della pandemia, si è rinnovato il tradizionale incontro con i membri e i simpatizzanti dell'associazione, occasione in cui il signor Silviu Niță, presidente della filiale, ha tenuto un discorso e sono state visionate fotografie e cortometraggi contenenti diversi momenti dell'attività dell'associazione, ed è stato presentato il volume *La Legione romana d'Italia*, dell'autore Dumitru Zaharia, il tutto seguito da una cena amichevole piena di ricordi. Il giornale *Deșteptarea* di Bacău ha dedicato una pagina alle celebrazioni per la Festa della Repubblica Italiana, pubblicando un'intervista fatta al signor Silviu Niță, contenente dettagli sulla storia degli italiani di Romania.

«**Giovani voci**» – un
recital dedicato alla
Festa della Repubblica

Spiritul italian, adus în România (și) de eroi

În seara zilei de 24 mai a avut loc un prim eveniment organizat împreună de Asociația Italianilor din România - RO.AS.IT. și de Societatea „Dante Alighieri” din București. Evenimentul s-a numit „Luigi Rizzo, un erou italian în România” și a fost prilejuit de prezentarea cărții *La laguna taceva* a autoarei italiene Graziella Lo Vano.

Luigi Rizzo, primul conte de Grado și Premuda (Milazzo, 8 octombrie 1887 - Roma, 27 iunie 1951), a fost un comandant și amiral italian, ce a slujit în Marina Regală în timpul Primului și al celui de-Al Doilea Război Mondial, primind numeroase decorații și medalii, între care 2 medalii de aur, 4 medalii de argint și 2 cruci de război. A participat ca voluntar la ocupația orașului Fiume și la războiul din Etiopia.

Eroul a poposit pentru o perioadă și în România, înainte de marele război, ca angajat, pe când era căpitan, în Comisia Europeană a Dunării, la Sulina. Curând a devenit un reprezentant foarte activ al coloniei de emigranți italieni din zonă, acceptând funcția de secretar bibliotecar al Societății „Dante Alighieri” recent înființată în România. Activitatea societății a fost atât de intensă că s-au format subcomitete la Constanța și Cataloi, iar la Sulina și la Cataloi a susținut deschiderea unor școli în limba italiană. Luigi Rizzo s-a dedicat sarcinii sale de a gestiona biblioteca de peste 500 de volume. Deși a părăsit Sulina odată cu Primul Război Mondial, acesta va rămâne atașat sentimentului de oraș și de Societatea „Dante”.

Discuția moderată de doamna Ida Valicenti, de la Societatea „Dante Alighieri”, a fost deschisă de doamna Ioana Grosaru, președintele RO.AS.IT., care a creionat contextul istoric în care Rizzo s-a aflat în România, când italienii veneau în țara noastră ca să își găsească de lucru și formaseră deja comunități importante de muncitori în zona Dobrogei și în porturile de la Dunăre. „Aici, trebuia ca ei să-și ducă mai departe identitatea proprie. Se întrețineau legăturile directe cu Italia prin oameni precum

Nella serata del 24 maggio ha avuto luogo un primo evento, organizzato insieme dall'Associazione degli Italiani di Romania - RO.AS.IT. e dalla Società «Dante Alighieri» di Bucarest. L'evento è stato chiamato «Luigi Rizzo, un eroe italiano in Romania» ed è stata l'occasione per presentare il libro *La laguna taceva* dell'autrice italiana Graziella Lo Vano.

de
Olivia Simion

traduzione
Clara Mitola

foto
RO.AS.IT.

Luigi Rizzo, primo conte di Grado e di Premuda (Milazzo, 8 ottobre 1887 - Roma, 27 giugno 1951), è stato un comandante e ammiraglio italiano che ha servito nella Regia Marina durante la Prima e la Seconda Guerra Mondiale, ricevendo numerose decorazioni e medaglie, tra cui 2 medaglie d'oro, 4 medaglie d'argento e 2 croci di guerra. Ha partecipato come volontario all'occupazione della città di Fiume e alla guerra d'Etiopia.

Prima della grande guerra, all'epoca in cui era capitano, l'eroe si è fermato per un periodo anche in Romania, come dipendente della Commissione Europea del Danubio, a Sulina. Presto è diventato un attivissimo rappresentante della colonia di migranti italiani della zona, ed ha accettato la funzione di segretario bibliotecario della Società «Dante Alighieri», costituita da poco in Romania.

eroul cărții care se prezintă azi. Scopul nostru astăzi este să ducem mai departe memoria acelor italieni. Facem eforturi pentru a promova, a reînprospăta acea identitate. Este necesar, întrucât au fost ani în care minoritatea italiană din România nu a putut exista, dar asta este altă poveste. Acum, trebuie să ne concentrăm pe cartea interesantă a autoarei Graziella Lo Vano”, a spus doamna Grosaru, care le-a mulțumit pentru prezență numerosului grup de elevi de la Liceul Teoretic „Dante Alighieri”, precum și celor de la Societatea „Dante Alighieri”, pentru invitația de a organiza în comun evenimentul.

În continuare, autoarea a vorbit pe larg despre carte, despre personalitatea lui Luigi Rizzo, despre faptele sale de vitejie, dar mai ales despre povestea lui de dragoste cu Giuseppina Marinaz, lecturând pasaje relevante pentru expunere și captivând audiența.

În cadrul întâlnirii a avut o intervenție și Antonio Rizzo, care s-a axat mai detaliat pe faptele de război ale lui Rizzo, precum și pe legătura acestuia cu Gabriele D'Annunzio și implicarea lui în episodul Fiume.

Seara s-a încheiat cu salutul domnului Vincenzo Tamarindo, responsabilul Biroului de Presă, Afaceri Culturale și Sociale al Ambasadei Italiei la București și cu discuții între public și autoare, care a mărturisit că a fost impresionată de prezența în sală a atât tineri și de călduroasă primire pe care a avut-o la București.

L'attività della società è stata talmente intensa da richiedere la formazione di sottocomitati a Constanța e Cataloi, mentre a Sulina e Cataloi ha sostenuto l'apertura di una scuola in lingua italiana. Luigi Rizzo si è dedicato al suo incarico di gestione della biblioteca, contenente più di 500 volumi. Sebbene abbandonerà Sulina con lo scoppio della Prima Guerra Mondiale, egli rimarrà sentimentalmente legato alla città e alla Società «Dante».

Il dibattito, moderato dalla signora Ida Valicenti, presidente della Società «Dante Alighieri», è stato aperto dalla signora Ioana Grosaru, presidente della RO.AS.IT., che ha delineato il contesto storico in cui Rizzo si trovava in Romania, quando gli italiani giunsero nel nostro paese per lavoro e formarono importanti comunità di operai nella zona della Dobrugia e nei porti sul Danubio. «Qui, era necessario conservare la propria identità. S'intrattenevano relazioni dirette con l'Italia, attraverso persone come l'eroe del libro che presentiamo oggi. Il nostro scopo attuale è portare avanti la memoria di quegli italiani. Cerchiamo di promuovere, di rinnovare quell'identità. È necessario perché ci sono stati anni in cui la minoranza italiana di Romania non è potuta esistere, ma questa è un'altra storia. Adesso, è necessario concentrarci sull'interessante testo dell'autrice Graziella Lo Vano», ha dichiarato la signora Grosaru, che ha ringraziato gli alunni del Liceo Teorico «Dante Alighieri» per la numerosa presenza, e anche la Società «Dante Alighieri» per l'invito a organizzare insieme l'evento.

A continuazione, l'autrice ha parlato largamente del libro, della personalità di Luigi Rizzo, delle sue imprese, e soprattutto della sua storia d'amore con Giuseppina Marinaz, leggendo passaggi importanti per il suo racconto e catturando l'attenzione del pubblico.

Durante l'incontro ha preso la parola anche Antonio Rizzo, che si è concentrato in modo più minuzioso sulle gesta di guerra di Rizzo, e sul legame di quest'ultimo con Gabriele D'Annunzio e sulla sua presenza nell'episodio di Fiume.

La serata si è conclusa con il saluto del signor Vincenzo Tamarindo, responsabile dell'Ufficio Stampa, degli Affari Culturali e Sociali dell'Ambasciata d'Italia a Bucarest, e con un dibattito tra il pubblico e l'autrice, che ha confessato di essere rimasta colpita dalla presenza in sala di così tanti giovani e dalla calorosa accoglienza che ha ricevuto a Bucarest.

Lo spirito italiano,
portato in Romania
(anche) dagli eroi

Comitetul București al Societății „Dante Alighieri” la prima aniversare

Originile Societății Dante Alighieri datează din 1889, când un grup de intelectuali condus de Giosuè Carducci a decis să înființeze o asociație non-profit de utilitate socială, al cărei scop declarat a fost:

să protejeze și să difuzeze limba și cultura italiană în întreaga lume, reînviind legăturile spirituale ale compatrioților din străinătate cu țara-mamă și cultivând dragostea și cultul pentru civilizația italiană în rândul străinilor.

Patru ani mai târziu, asociația a fost înființată ca organizație non-profit prin Decretul Regal din 18 iulie 1893, n. 347 și se extinde la nivel național și mai ales internațional pentru a ajunge astăzi la o rețea prezentă în 80 de țări ale lumii și pe toate continentele, care include 482 de Comitete, 350 de Centre de Certificare în 74 de țări ale lumii, 86 de școli literare, școli italiene și aproximativ 134.000 de membri și studenți.

Pentru a-și atinge scopurile, „Dante Alighieri” înființează și subvenționează școli, biblioteci, cluburi și cursuri de limbă și cultură italiană prin comitete străine, difuzează cărți și publicații, promovează conferințe, evenimente artistice și muzicale, acordă premii și burse. În același timp, împreună cu Comitetele sale, participă la activități menite să ilustreze importanța răspândirii limbii, culturii și creațiilor geniului și operei italienilor.

Pe de o parte, Comitetul de la București își are rădăcinile bine ancorate în istorie, legându-se de existența coloniei italiene prezente la București în jurul anului 1897. Această colonie sau comunitate mică se lăuda cu aproximativ 800 de oameni din diverse medii sociale, „muncitori, mici negustori, industriași, maeștri muzicali, arhitecți, ingineri și antreprenori” și deținea o Societate de Ajutor Reciproc, care avea 120 de membri, „o școală de băieți și o școală de fete, subvenționată de guvernul regal și frecventată de 83 de eleve dintre care 57 de naționalitate italiană.” („Bol. MAE”, decembrie 1897, p. 631).

Acesta este contextul în care în 1901 s-a înființat un club italian care, în anul următor, a convocat o adunare generală deschisă și personalităților române simpatizante ale culturii italiene cu scopul de a înființa un comitet local al Societății „Dante Alighieri”, care l-a avut ca promotor pe Luigi Cazzavillan (1852-1903), președinte al Societății de Ajutor Reciproc și fondator, în 1881, al periodicului bilingv *Fraternitatea italo-romana*, *diar politic-literar septemanal* și, în august 1884, al noului ziar *Universul*.

Le origini della Società «Dante Alighieri» risaltano al 1889, quando un gruppo di intellettuali guidati da Giosuè Carducci decise di fondare un'associazione non lucrativa di utilità sociale, il quale scopo dichiarato era:

tutelare e diffondere la lingua e la cultura italiane nel mondo, ravvivando i legami spirituali dei connazionali all'estero con la madre patria e alimentando tra gli stranieri l'amore e il culto per la civiltà italiana.

Quattro anni più tardi l'associazione si costituisce come Ente Morale con R. Decreto del 18 luglio 1893, n. 347 e si espande al livello nazionale e soprattutto internazionale ad arrivar oggi a una rete presente in 80 paesi del mondo e in tutti i continenti, che include 482 Comitati, 350 Centri Certificatori in 74 Paesi del mondo, 86 Presidi letterari, Scuole d'italiano e circa 134.000 soci e studenti.

Per il conseguimento delle sue finalità, per mezzo dei Comitati all'estero la «Dante Alighieri» istituisce e sussidia scuole, biblioteche, circoli e corsi di lingua e cultura italiane, diffonde libri e pubblicazioni, promuove conferenze, manifestazioni artistiche e musicali, assegna premi e borse di studio. Allo stesso tempo, sempre insieme ai suoi Comitati, partecipa a delle attività mirate ad illustrare l'importanza della diffusione della lingua, della cultura e delle creazioni del genio e del lavoro degli italiani.

Da una parte, il Comitato di Bucarest affonda le sue radici lontano nella storia, collegandosi all'esistenza della colonia italiana presente a Bucarest intorno al 1897. Questa colonia ovvero piccola comunità vantava di circa 800 persone di varia estrazione sociale, «operai, piccoli negozianti, qualche industriale, maestri di musica, architetti, ingegneri ed intraprenditori» e possedeva una Società di mutuo soccorso, che contava 120 soci, «una scuola maschile ed una scuola femminile, sussidiate dal regio governo e frequentate da 83 alunni dei quali 57 di nazionalità italiana» («Boll. MAE», dicembre 1897, p. 631).

È questo il contesto nel quale nel 1901 venne fondato un Circolo italiano che, l'anno successivo, convocò un'assemblea generale aperta anche a personalità romene simpatizzanti della cultura italiana allo scopo di fondare un Comitato locale della Società «Dante Alighieri», che ebbe come promotore Luigi Cazzavillan (1852-1903), presidente della Società di Mutuo Soccorso e fondatore, nel 1881, del periodico bilingue *Fraternitatea italo-română*, *diar politic-literar septemanal* (*La Fraternità italo-romena*, *giornale politico-letterario*

de
Nicoleta Silvia
Ioana

IN ITALIANO

DA

IL MONDO

APRILIE • IUNIE

Raportul despre București realizat în 1912 de inspectorul Di Palma arată faptul că Luigi Cazzavillan a fost animatorul și fondatorul celor mai importante trei inițiative sociale și culturale italiene din România acelei vremi:

Bucureștiul este cea mai mare [dintre coloniile permanente]. Se estimează că este alcătuită din peste 200 de familii, majoritatea oameni de afaceri și angajații și măștrii acestora. Există și câteva fabrici industriale (o fabrică de materiale de ciment, un atelier de prelucrare a marmurei etc.) deținute și administrate de italieni. Există o asociație de ajutor reciproc și de caritate cu aproximativ 180 de membri, un Comitet Dante Alighieri și o școală, într-o clădire construită cu fonduri date de un italian, comm. Cazzavillan, care și-a făcut avere prin înființarea unuia dintre cele mai importante ziare de limbă română din București. (...) («Boll. Emigrazione», 11, 1912, p. 1209).

„Dante Alighieri”, care își încetase activitatea odată cu conflictul mondial, a reformat un comitet local abia în 1929, la inițiativa directorului Școlii „Regina Margherita”, Pasquale Antonelli, și l-a numit pe avocatul Enrico Marchesano director al Băncii Comerciale.

Pe de cealaltă parte, Comitetul de la București în forma sa actuală este foarte recent; acesta s-a născut sau a renăscut cu ocazia zilei dedicate marelui poet în anul împlinirii a 700 de ani de la moartea sa pământească. Astfel, cu ocazia zilei sale, intitulate sugestiv Dantedi, din 25 martie 2021, la ora 15.30 (ora Italiei), în live streaming, a fost inaugurat Comitetul din București al Societății „Dante Alighieri” sub auspiciul cuvintelor lui Alessandro Masi – Secretar General al Societății „Dante Alighieri” și al reprezentanților Ambasadei Italiei la București, al președintei noului Comitet, Ida Libera Valicenti, dar și a numeroși oaspeți din rândurile altor comitete din Italia, profesori de limbă italiană, studenți și elevi etc.

Prin misiunea și viziunea sa și mai ales prin toate inițiativele puse în practică, Comitetul București demonstrează pe deplin că este în totală sintonie cu cuvintele Președintelui Societății „Dante Alighieri” – prof. Andrea Riccardi care descrie comitetele ca „un loc firesc de întâlnire între membri, esența vieții asociative”. În același timp, în 2022, anul Comitetelor, președintele subliniază imensa responsabilitate a acestora pentru mare parte din viitorului Italiei, care, prin limba și cultura sa, va avea un rol decisiv în dezvoltarea capitalului uman din întreaga lume.

settimanale) e, dall'agosto 1884, del nuovo giornale *Universul* (*L'Universo*).

Dalla relazione su Bucarest fatta nel 1912 dall'ispettore Di Palma risulta il fatto che Luigi Cazzavillan fosse l'animator e il fondatore delle tre iniziative sociali e culturali italiane più importanti nella Romania del tempo:

Bucarest e la più grande [delle colonie fisse]. Si calcola che sia formata da oltre 200 famiglie, in gran parte impresari e loro impiegati e capomastri. Vi sono anche alcuni stabilimenti industriali (una fabbrica di materiali in cemento, un'officina per la lavorazione dei marmi, ecc.) posseduti e diretti da italiani. Vi è un'associazione di mutuo soccorso e beneficenza con circa 180 soci, un Comitato della «Dante Alighieri» ed una scuola, in un edificio costruito con fondi dati da un italiano, il comm. Cazzavillan, che fece fortuna con la fondazione di uno dei più importanti giornali in lingua rumena di Bucarest. (...) («Boll. Emigrazione», 11, 1912, p. 1209).

La «Dante Alighieri», che aveva cessato la sua attività con il conflitto mondiale, ricostituì un Comitato locale solo nel 1929 per iniziativa del direttore della Scuola «Regina Margherita», Pasquale Antonelli, e nominò presidente del Consiglio direttivo l'avvocato Enrico Marchesano, direttore della Banca Commerciale.

Dall'altra parte, il Comitato di Bucarest nell'attuale forma è recentissimo in quanto nato o rinato in occasione della giornata dedicata al Sommo Poeta nell'anno dell'anniversario dei 700 anni dalla sua terrena scomparsa. Così, in occasione del Dantedi, il giorno 25 marzo 2021, alle ore 15,30 (ore italiane) in diretta streaming fu inaugurato il Comitato di Bucarest della Società «Dante Alighieri» sotto l'auspicio delle parole di Alessandro Masi – Segretario Generale della Società «Dante Alighieri», di rappresentanti dell'Ambasciata Italiana di Bucarest, di Ida Libera Valicenti – Presidente del nuovo comitato e di ospiti d'onore di altri comitati italiani dell'Italia, docenti, studenti, ecc.

Con la sua missione e visione e soprattutto con tutte le iniziative messe in pratica il Comitato di Bucarest dimostra pienamente di essere in sintonia con le parole del Presidente della Società «Dante Alighieri» – il prof. Andrea Riccardi – il quale descrive i comitati come luogo naturale dell'incontro tra i soci, fulcro della vita associativa. Allo stesso tempo, nel 2022, l'anno dei Comitati, il presidente sottolinea la loro immensa responsabilità per «gran parte del futuro dell'Italia che, sia nella sua lingua e nella sua cultura, è decisiva per far lievitare il capitale umano del mondo intero.»

Il Comitato di Bucarest
della Società
«Dante Alighieri» al suo
primo anniversario

Un posto dove poter essere **buoni**

Il 2 giugno mi è sempre sembrata una giornata speciale, differente, di cui percepivo in un certo modo la solennità, anche quando ero troppo piccola per comprenderne del tutto il significato.

Di solito il cielo è terso il 2 giugno, e la luce ti acceca mentre percorri il lungomare della tua città nel Sud d'Italia, alla ricerca di un posto in cui fermarti e aspettare che inizi lo spettacolo delle Frecce Tricolori. Sei solo una bambina e gli aerei che rigano il cielo in rosso, bianco e verde sono uno spettacolo mozzafiato, reso ancora più suggestivo dal silenzio del pubblico, rotto solo dal rombo dei motori che fendono l'aria.

Man mano, crescendo, questa giornata ha preso una forma sempre più netta, come una sorta di punto di partenza storico dal chiaro significato nazionale, fissandosi nel calendario della maturità come la Festa della Repubblica Italiana.

Lo riconosco, concetti come patria o spirito nazionale, l'attaccamento alle radici e alle tradizioni del paese in cui sono nata, per me non sono mai stati realmente un filtro per conoscere il mondo che mi circonda, almeno fino a quando non sono diventata un'immigrata, sebbene anche questo sia vero solo in parte. Per dirla in poche parole, credo nell'umanità più che nei confini nazionali anche se, dopo oltre 10 anni in Romania, mi riscopro più italiana che mai (pur diventando, paradossalmente, sempre più romena) in tante piccole cose, nel mio stesso modo di essere. Si sa, la distanza nello spazio e nel tempo offre sempre

Ziua de 2 iunie mi s-a părut întotdeauna o zi specială, diferită, a cărei solemnitate o percepeam oarecum, chiar și când eram prea mică pentru a-i înțelege pe deplin semnificația.

De obicei, cerul este senin pe 2 iunie, iar lumina te orbește în timp ce mergi pe faleză orașului tău din sudul Italiei, căutând un loc în care să te oprești pentru a aștepta să înceapă spectacolul Săgeților Tricolore. Ești doar o copilă și avioanele care colorează cerul în roșu, alb și verde sunt un spectacol uluitor, devenit și mai impresionant datorită tăcerii publicului, întreruptă doar de vuietul motoarelor care taie aerul.

Pe măsură ce am crescut, această zi a căpătat o formă din ce în ce mai clară, ca un fel de punct de plecare istoric cu o semnificație națională clară, fixându-se în calendarul maturității ca Ziua Republicii Italiene.

O recunosc, concepte precum patria sau spiritul național, atașamentul față de rădăcinile și tradițiile țării în care m-am născut, nu au fost niciodată cu adevărat pentru mine un filtru pentru a cunoaște lumea din jurul meu, cel puțin până când nu am devenit imigrantă, deși asta, de asemenea, este doar parțial adevărat. Pe scurt, cred în umanitate mai mult decât în granițele naționale chiar dacă, după mai bine de 10 ani în România, mă redescopăr mai italiancă decât niciodată (devenind, în mod paradoxal, din ce în ce mai româncă) în multe lucruri mărunte, în felul meu de a fi. Se știe, distanța în spațiu și timp oferă

di
Clara Mitola

traducere
Olivia Simion

foto: abitareroma.it

un punto d'osservazione privilegiato e più ampio, dal quale puoi riconoscere ciò che cambia, ma anche ciò che è incancellabile, che si trasforma accogliendo il nuovo e in modo quasi inaspettato, si rafforza. E per me, da italiana, la Festa della Repubblica esprime molte cose.

foto: allacittadellatone.it

Il primo significato del 2 giugno, di certo noto a tutti, è quello strettamente storico legato al Referendum che ebbe luogo nell'Italia post-bellica e postfascista, nel 1946. Dopo vent'anni di dittatura e quattro di guerra mondiale, gli italiani scelsero di ricominciare come democrazia, superando non solo la dittatura fascista ma anche la monarchia (tra le altre, considerata colpevole di eccessiva debolezza e indirettamente complice del fascismo e della rovina in cui aveva trascinato il paese). Questa scelta coraggiosa, che supera la paura del nuovo e accoglie con speranza il desiderio di rinascita, è stata il motore di un progresso civico molto importante in un paese appena uscito dalla devastazione materiale e morale della guerra, ed è anche uno degli aspetti che preferisco di questa giornata, oltre l'ufficialità politica dei festeggiamenti. E in questo senso, il 2 giugno è indissolubilmente connesso a un'altra data di grande importanza nella storia italiana, quella del 25 aprile 1945, alla Resistenza e alla Liberazione dell'Italia dal fascismo.

Nel suo bellissimo saggio *Una guerra civile. Saggio storico sulla moralità della Resistenza* (Ed. Bollati Boringhieri, 1991, Torino), lo storico ed ex partigiano Claudio Pavone offre un'analisi molto arguta (e che suscitò diverse polemiche) degli ultimi anni di conflitto mondiale in Italia. Una delle idee principali del saggio è che, dal 1943 al 1945 l'Italia sia stata teatro di tre guerre, contenute nella lotta partigiana contro l'occupazione

mereu o perspectivă privilegiată și mai amplă, din care poți recunoaște ce se schimbă, dar și ce este de neșters, ce se transformă primind noul și ce, într-un mod aproape neașteptat, se întărește. Și pentru mine, ca italiancă, Ziua Republicii exprimă multe lucruri.

Prima semnificație a zilei de 2 iunie, cunoscută cu siguranță tuturor, este cea strict istorică legată de Referendumul care a avut loc în Italia postbelică și postfascistă, în 1946. După douăzeci de ani de dictatură și patru de război mondial, italienii au ales să o ia de la capăt ca democrație, depășind nu doar dictatura fascistă, ci și monarhia (printre altele, considerată vinovată de slăbiciune excesivă și indirect complice la fascism și la ruina în care acesta a târât țara). Această alegere curajoasă, care învinge frica de nou și primește cu speranță dorința de renaștere, a fost motorul unui progres civic foarte important într-o țară care tocmai ieșise din devastările materiale și morale ale războiului și este, de asemenea, unul dintre aspectele mele preferate legate de această zi, dincolo de oficialitatea politică a celebrării. Și în acest sens, 2 iunie este indisolubil legată de o altă dată de mare importanță în istoria Italiei, cea de 25 aprilie 1945, Ziua Rezistenței și a Eliberării Italiei de sub fascism.

În frumosul său eseu *Una guerra civile. Saggio storico sulla moralità della Resistenza* (Ed. Bollati Boringhieri, 1991, Torino), istoricul și fostul partizan Claudio Pavone oferă o analiză foarte penetrantă (una care a stârnit mai multe controverse) a ultimilor ani de conflict mondial din Italia. Una dintre ideile principale ale eseului este că, din 1943 până în 1945, Italia a fost scena a trei războaie, cuprinse în lupta partizanilor împotriva ocupației naziste și a colaboraționismului fascist: un război patriotic (italienii împotriva germanilor), un război civil (partizanii împotriva fasciștilor) și un război de clasă (muncitorii împotriva patronilor). Firesc, cel de-al doilea va fi cel care, mai presus de toate, va zgudui țesutul social italian, otrăvindu-l într-o luptă între compatrioți care va implica pe toată lumea, mai ales în sens moral, și în care toți vor lupta într-un fel sau altul. Este o pagină foarte violentă și dureroasă din istoria noastră, dar poate fi și cea mai bogată din punct de vedere al semnificației democratice viitoare, deoarece a fost o luptă pentru libertate mai presus de orice alt ideal sau intenție; în Rezistență au luptat cot la cot comuniștii, catolicii, monarhiștii, socialiștii, cu alte cuvinte, viitorii cetățeni ai Primei Republici Italiene.

Sentimentele care îi animă pe italieni după Eliberarea din 25 aprilie, în special nevoia de a împărtăși experiențele lor personale din vremea războiului, sunt descrise în mod foarte expresiv și eficient de scriitorul Italo Calvino, în prefața la cea de-a doua ediție a romanului său *Il sentiero dei nidi di ragno* (Ed. Einaudi, 1947, Torino):

[...] *Explozia literară a acelor ani în Italia, înainte de a fi un fapt de artă, a fost un fapt fizicologic, existențial, colectiv. [...] Ieșirea dintr-o*

foto: micidacarte.it

nazista e il collaborazionismo fascista: una guerra patriottica (italiani contro tedeschi), una guerra civile (partigiani contro fascisti) e una di classe (operai contro padroni). Naturalmente, sarà soprattutto la seconda a scuotere il tessuto sociale italiano, ad avvelenarlo in una lotta tra connazionali che coinvolge tutti, soprattutto in senso morale, e in cui tutti hanno lottato in un modo o nell'altro. Si tratta di una pagina molto violenta e dolorosa della nostra storia ma sarà forse anche la più ricca di futuro significato democratico perché combattuta per la libertà al di sopra di ogni altro ideale o intento; nella Resistenza lottarono fianco a fianco comunisti, cattolici, monarchici, socialisti, in altre parole, i futuri cittadini della Prima Repubblica Italiana.

I sentimenti che animano gli italiani dopo la Liberazione del 25 aprile, soprattutto la necessità di condividere le esperienze personali della guerra, sono descritti in modo molto bello ed efficace dallo scrittore Italo Calvino, nella prefazione alla seconda edizione del suo romanzo *Il sentiero dei nidi di ragno* (Ed. Einaudi, 1947, Torino):

[...] L'esplosione letteraria di quegli anni in Italia fu, prima che un fatto d'arte, un fatto fisiologico, esistenziale, collettivo. [...] L'essere usciti da un'esperienza – guerra, guerra civile – che non aveva risparmiato nessuno, stabiliva un'immediatezza di comunicazione tra lo scrittore e il suo pubblico: si era faccia a faccia, alla pari, carichi di storie da raccontare, ognuno aveva avuto la sua, ognuno aveva vissuto vite irregolari drammatiche avventurose, ci si strappava la parola di bocca. La rinata libertà di parlare fu per la gente al principio smania di raccontare: nei treni che riprendevano a funzionare, gremiti di persone e pacchi di farina e bidoni d'olio, ogni passeggero raccontava agli sconosciuti le vicissitudini che gli erano occorse, e così ogni avventore ai tavoli delle «mense del popolo», ogni donna nelle code ai negozi; il grigiore delle vite quotidiane sembrava cosa d'altre epoche; ci muovevamo in un multicolore universo di storie [...].

Questo fermento e la riscoperta vitalità che anima gli italiani nell'immediato dopoguerra, se sul piano artistico sarà la base del Neorealismo, in senso più diffusamente sociale confluirà con evidenza anche nella scelta presa alle urne durante il Referendum, realizzando così un cambiamento storico ispirato al desiderio di libertà e giustizia in cui

[...] tutto servirà se non a liberare noi a liberare i nostri figli, a costruire un'umanità senza più rabbia, serena, in cui si possa non essere cattivi.

Le parole di Calvino riguardano la Resistenza ma hanno animato anche l'inizio della fase repubblicana italiana, piena di desiderio di riscatto umano e pace, di libertà. Sono questi i valori che dovremmo sempre ricordare e celebrare durante la Festa della Repubblica, ed è proprio questo il mio augurio, in occasione di questa ricorrenza.

Buona Festa della Repubblica!

experiență – război, război civil – care nu crușase pe nimeni, a stabilit o comunicare imediată între scriitor și publicul său: erau față în față, egali, plini de povești de spus, fiecare având-o pe a lui, fiecare trăise vieți neobișnuite dramatice aventuroase, își smulgeau cuvintele din gură. Libertatea renăscută de a vorbi a fost pentru oameni la început o dorință de a povesti: în trenurile care reîncepeau să funcționeze, ticsite de oameni și de pachete de făină și cutii de ulei, fiecare pasager le spunea străinilor vicisitudinile ce i se întâmplaseră și la fel era și-n cazul fiecărui client la mesele „cantinelor populare”, fiecărei femei la cozile de la magazine; cenușiul vieții cotidiene părea a fi ceva din alte epoci; ne mișcam acum într-un univers multicolor de povești [...].

Acest ferment și vitalitatea redescoperită care îi animă pe italieni în imediata perioadă postbelică, dacă pe plan artistic vor sta la baza Neorealismului, în sens mai larg, social, se vor revărsa evident și în alegerea făcută la urne în timpul Referendumului, creând astfel o schimbare istorică inspirată de dorința de libertate și dreptate în care

[...] totul va servi, dacă nu pentru a ne elibera pe noi, pentru a ne elibera copiii, pentru a construi o umanitate fără mânie, senină, în care putem să nu fim răi.

foto: Unihista.it

Cuvintele lui Calvino se referă la Rezistență, dar au animat și începutul fazei republicane italiene, plină de dorința de mântuire umană și de pace, de libertate. Acestea sunt valorile pe care trebuie să le amintim și să le sărbătorim mereu de Ziua Republicii, și tocmai asta este urarea mea, cu ocazia acestei aniversări.

La mulți ani de Ziua Republicii!

Un loc
unde putem fi buni

APRILIE · IUNIE

Invitat să expună la Florența, Andrei Pennazio, tânărul artist plastic cu origini italo-române, s-a bucurat pe deplin de reușita evenimentului. Expoziția desfășurată în perioada 18-28 aprilie 2022, la galeria expozițională ZAP - Zona Aromatica Protetta lângă Domul din Florența, a atras interes și comentarii din partea diferiților vizitatori, despre care relatează Silvia Garmacea, mama pictorului.

Invitato a esporre a Firenze, Andrei Pennazio, il giovane artista plastico d'origine italo-romena, ha riscosso un grande successo. La mostra, tenutasi nel periodo 18-28 aprile 2022, presso la galleria espositiva ZAP - Zona Aromatica Protetta, nei pressi del Duomo di Firenze, è stata accolta con interesse e numerosi commenti da diversi visitatori, di cui ci racconta Silvia Garmacea, madre del pittore.

Impresii de la Florența

de
Silvia Garmacea

traduzione
Clara Mitola

foto
arhiva personală a
autoarei

Florența! Când spui Florența, spui Renașterea italiană, spui Michelangelo, Leonardo, Rafael, Dante, Ghirlandaio, Galeria Uffizi, Palatul Pitti, Capelele Medici... orașul unde istoria face parte integrantă din prezent. Cred că dacă am fi întâlnit pe cineva îmbrăcat ca în anul 1500 nu ni s-ar fi părut ceva ieșit din comun, ar fi fost „normal”. Fiecare dintre cei care au vizitat Florența și-au închipuit măcar un moment că se aflau în anul 1500; dacă ei n-au făcut-o, eu am făcut-o. Aproape că mă așteptam să văd cortegiul familiei Medici, să văd domnițe însoțite de doicile lor ieșite la plimbare, cavalerii care le admirau, să aud muzica balurilor de la curțile nobililor... mă simțeam ca în Evul Mediu.

Florența mai înseamnă și vacanță, frumos, artă și bucurie. Nouă aceste sentimente ne-a trezit Florența și cred că nu suntem singurii care simt asta. Privind în jurul nostru vedeam oameni dornici să cunoască Renașterea, operele marilor Maeștri, istoria locurilor și să se bucure de tot ceea ce oferă orașul.

În primele zile am fost ocupați cu panotarea expoziției, cu vernisajul, interviurile și să descoperim, din mers, Florența. De fapt, drumul de la expoziție până acolo unde locuiam trecea prin orașul vechi (expoziția a fost la ZAP - Zona Aromatica Protetta lângă Domul din Florența) așa că, în fiecare zi, am văzut locurile despre care citisem în *Agonie și extaz*. Citisem cartea când aveam 15 ani și, cam la aceeași vârstă, o citise și Andrei, așa că amândoi eram nerăbdători să vizităm Florența.

La vernisajul expoziției lui Andrei ne-am bucurat de prezența doamnei consul general a României la Bologna, Maria Daniela Dobre, a domnului consul onorific al României la Florența, Paolo Fagiolini, a domnului director al Programului Mol pentru promovarea tinerelor talente, Andras Imre, comunitatea românească și italiană, cărora doresc pe această cale să le mulțumesc.

Căldura cu care am fost întâmpinați de toți românii din Florența e greu de descris, fiecare voia să ne bucure cu câte ceva când aflau că un copil român are o expoziție la Florența: au distribuit afișele expoziției, pliante, au anunțat cunoștințele și pot spune că de la Florența ne-am întors cu mai mulți prieteni decât am ajuns acolo.

Firenze! Quando dici Firenze, dici Rinascimento Italiano, dici Michelangelo, Leonardo, Raffaello, Dante, il Ghirlandaio, la Galleria degli Uffizi, il Palazzo Pitti, le Cappelle Medicee... la città in cui la storia è parte integrante del presente. Credo che se avessi incontrato qualcuno con indosso abiti del 1500 non mi sarebbe sembrata una cosa fuori dal comune, sarebbe stato quasi «normale». Chiunque abbia visitato Firenze, avrà pensato almeno una volta di trovarsi nel 1500; e se gli altri non l'hanno fatto, io sì. Mi aspettavo quasi di vedere il corteo della famiglia Medici, le signorine a passeggio accompagnate dalle loro balie, i cavalieri che le ammiravano, o di sentire la musica delle corti nobiliari... mi sentivo nell'Evo Medio.

Firenze significa anche vacanza, bellezza, arte e gioia. Sono questi i sentimenti che Firenze ha generato in noi, e credo non siamo i soli. Guardandoci intorno, vedevamo solo persone ansiose di conoscere il Rinascimento, le opere dei grandi Maestri, la storia dei luoghi, e di godersi tutto ciò che la città ha da offrire.

Nei primi giorni siamo stati occupati con l'allestimento della mostra, l'inaugurazione, le interviste e, al volo, con la scoperta di Firenze. In realtà, la strada dalla mostra fino al posto in cui stavamo abitando passava per la città vecchia (la mostra si è tenuta a ZAP - Zona Aromatica Protetta, accanto al Duomo di Firenze), perciò, ogni giorno ho visto luoghi di cui avevo letto in *Il tormento e l'estasi*. Avevo letto quel libro quando avevo 15 anni e circa alla stessa età, l'aveva letto anche Andrei, perciò entrambi eravamo impazienti di visitare Firenze.

All'inaugurazione della mostra di Andrei, ci ha colpiti positivamente la presenza del console generale della Romania a Bologna, Maria Daniela Dobre, del console onorario di Romania a Firenze, Paolo Fagiolini, del direttore del Programma Mol per la promozione dei giovani artisti, Andras Imre, della comunità romena e italiana, che desidero ringraziare in questa sede.

Il calore con cui siamo stati accolti da tutti i romeni di Firenze è difficile da descrivere, ognuno di loro ha cercato di compiacerci a suo modo, dopo aver scoperto che un ragazzo romeno aveva una mostra a Firenze: hanno distribuito le locandine della mostra, i volantini, hanno avvisato i loro conoscenti e posso

Nici nu știu cu cine să încep, poate cu doamna Iulia Olaru, care a fost prima persoană ce a ajuns la expoziție în timp ce o panotam. La un moment dat, vine o doamnă elegantă, frumoasă, distinsă, care ne salută și se uită atent la tablouri (încă nu era terminată panotarea). Discută cu Andrei despre fiecare tablou în parte, le admiră, le studiază și la sfârșit aflăm că este ghid. Se oferă să ne fie ghid în Florența – este cadoul ei pentru Andrei și nu a fost singurul. Ne-a invitat la Opera din Florența și așa am avut ocazia să ne bucurăm sufletul cu minunatele spectacole. Era pentru prima dată când mergeam în Italia la operă. Dar și mai minunat a fost când ne-a împărțit multe din poveștile palatelor din Florența.

E minunat să ai doi ghizi în Florența, ce ți-ai putea dori mai mult? Mai ales când ai cunoscut cu ani în urmă unul dintre ei. Pe doamna Melania Cotoi o cunoscuse Andrei pe când avea 10 ani, nici nu-și putea imagina că o să-și amintească de el, venise în excursie cu liceul și ea le-a fost ghid. Mi-a povestit că a surprins-o întrebarea lui de atunci, referitoare la un butuc dintr-o pictură renașcentistă. Aș putea să o citez: „Andrei a crescut, însă nu s-a schimbat. Ascultă cu atenție, este curios și pune mereu întrebări pentru că el a citit ceva, undeva, mai demult...”.

Știam încă înainte de a pleca din țară că anul acesta Paștele îl voi face departe de țară, de tradiții, obiceiuri, însă n-a fost așa. Mi-a făcut o mare bucurie să descopăr „o Românie mai mică”, așa cum le place Preotului Protopop Ioan Trandafir Bobirnea și soției sale să vorbească despre comunitatea de români de acolo. În noaptea de Înviere, la biserică chiar te simțeai ca în România. Femei îmbrăcate în portul popular, bucate aduse la biserică pentru a fi sfințite, copii mici alături de adolescenți și părinți. Cred că dacă părintele nu ar fi spus și în italiană predica (pentru că erau și italieni la slujbă) ai fi fost convins că ești în țară. Cu o seară înainte, la Denii, părintele ne prezentase comunității, așa că știau că veneam din România pentru câteva zile, iar în dimineața Învierii am plecat încărcăți de daruri: ouă roșii, pască, cozonac. Sentimentul de bucurie a fost copleșitor, ne-am simțit înconjurați de multă dragoste, ne-am simțit acasă. Fiecare dorea

dire de aver lăsat Firenze con molti più amici di quanti ne avessimo quando ci siamo arrivati.

Non so con chi iniziare, forse con la signora Iulia Olaru, prima persona ad aver visitato la mostra mentre la stavamo ancora allestendo. All'improvviso è apparsa una signora elegante, bella e distinta che ci ha salutato e ha osservato con attenzione i quadri (l'allestimento non era ancora finito). Parlava con Andrei di ogni quadro, li ammirava, li studiava e alla fine abbiamo scoperto fosse una guida turistica. Si è offerta di guidarci per Firenze, era il suo regalo per Andrei e non è stato l'unico. Ci ha invitato all'Opera di Firenze e così, abbiamo avuto l'occasione di rinfrancare lo spirito con meravigliosi spettacoli. Era la prima volta in cui andavo all'Opera in Italia. Ma, ancora più bello, è stato condividere i suoi racconti sui palazzi fiorentini.

È meraviglioso avere due guide a Firenze, cosa potresti desiderare di più? Soprattutto quando hai conosciuto una di loro anni prima. Quando Andrei aveva 10 anni, ha conosciuto la signora Melania Cotoi durante una gita scolastica a Firenze in cui lei era stata la sua guida, e non poteva nemmeno immaginare che si sarebbe ricordata di lui. Mi ha raccontato di essere rimasta sorpresa dalla domanda che lui le fece allora, in merito a un tronco presente in un quadro rinascimentale. Potrei citarla: «Andrei è cresciuto ma non è cambiato. Ascolta con attenzione, è curioso e pone sempre domande perché magari, molto tempo fa, ha letto qualcosa...».

Già prima di lasciare la Romania pensavo che quest'anno avrei festeggiato la Pasqua lontano da casa, dalle tradizioni, dalle abitudini, ma non è stato così. È stata una grande gioia scoprire una «Romania più piccola», così come piace a Padre Protopop Ioan Trandafir Bobirnea e alla sua moglie chiamare la comunità. Nella notte della Resurrezione, in chiesa ti sentivi proprio come in Romania. Le donne con indosso gli abiti tradizionali, pietanze portate in chiesa per essere benedette, bambini piccoli insieme ad adolescenti e genitori. Credo che se il parroco non avesse detto la predica anche in italiano (c'erano anche degli italiani a messa), avresti giurato di essere a casa. La sera precedente, durante le celebrazioni serali, il parroco ci aveva presentati alla comunità che perciò sapeva fossimo arrivati dalla Romania e che saremmo rimasti alcuni giorni, e la mattina della Resurrezione siamo andati via carichi di doni: uova rosse, *pasca* e *cozonac*. Siamo stati molto felici, ci siamo sentiti circondati da molto affetto, ci siamo sentiti a casa. Tutti desideravano donarci qualcosa, aiutarci a sentirci a nostro agio. Così la signora Elena Stanciu e suo marito, Tiziano Tasselli, hanno invitato Andrei a casa loro per fargli provare ad addestrare un rapace. Hanno avuto quest'idea, dopo aver visto un quadro di Andrei intitolato *Civetta*. È forse ancora necessario dirvi sia stata l'esperienza più straordinaria avuta a Firenze? Entrare per la prima volta in contatto con i rapaci, superare la paura e riuscire a vederli volare e poi atterrare sul tuo braccio, cosa potrebbe essere più bello?

Le sorprese si sono susseguite, abbiamo avuto il piacere di ricevere, tra i partecipanti alla mostra di Andrei, la sua ex insegnante a Lequio Berria, Gabriella Marengo, l'ex sindaco Davide Adriano, Alda Previoetto e Carola Fenocchio insieme alle famiglie.

să ne dăruiască ceva, să ne ajute să ne simțim bine. Așa se face că doamna Elena Stanciu și soțul, domnul Tiziano Tasselli, l-au invitat pe Andrei acasă la ei să experimenteze antrenamentul păsărilor răpitoare. Ideea le-a venit când au văzut tabloul lui Andrei numit *Bufnița*. Mai trebuie să vă spun că a fost cea mai deosebită experiență de la Florența? Să ai contact pentru prima dată cu păsările răpitoare, să-ți înfrângi frica și să reușești să le vezi zburând și aterizând pe brațul tău, ce poate fi mai frumos?

Surprizele s-au ținut lanț, am avut bucuria ca la expoziția lui Andrei să vină fosta lui învățătoare de la Lequio Berria, Gabriella Marengo, fostul primar, Davide Adriano, Alda Prevototto și Carola Fenocchio împreună cu familiile.

Parte din succesul acestei experiențe se datorează și oamenilor minunați din România care ne-au pus în contact cu alți oameni la fel de minunați din Italia și nu pot să nu amintesc Asociația Italianilor din România – RO.AS.IT. și Mitropolia Moldovei, care s-au implicat foarte mult, ajutorul lor fiind primordial.

Întotdeauna am crezut că arta e liantul dintre oameni, e cea care pune în valoare sufletul lor, dragostea pentru frumos. Iar această convingere mi-a fost confirmată la Florența. Aș vrea să-l citez pe domnul Andras Imre: „Frumosul scoate la suprafață frumosul”. Pentru un artist e important să întâlnești asemenea oameni, îți dau forța de a merge înainte, de a crea noi opere și de a dori să faci alte expoziții. Energia pe care și-o transmit e foarte importantă.

M-a impresionat și bucurat dragostea cu care am fost înconjurați de toți cei pe care i-am întâlnit și pot spune că ne-am bucurat în aceeași măsură de expoziție, cât și de oamenii pe care i-am cunoscut. Emoțiile au fost foarte mari, nu-i ușor să expui la Florența, însă bucuria a fost și mai mare.

Ceea ce am învățat din această experiență este că istoria este mereu aceeași, personajele se schimbă. Asta am înțeles din poveștile familiei Medici, că valorile au fost și sunt mereu aceleași, trebuie doar să le recunoaștem.

Un MULȚUMESC tuturor celor care au fost alături de noi cu sufletul și inima!

MOSTRA PERSONALE DI PITTURA
ANDREI PENNAZIO

RACCONTI E METAFORE

Interverranno
Silvia Garmacea
Cosimo Guccione,
Assessore alle Politiche Giovanili del Comune di Firenze

18-30 Aprile 2022, dalle 10:00 alle 20:00
Vernissage - 20 Aprile 2022, alle 18:00
Z.A.P. (Zona Aromatica Protetta)
Vicolo di Santa Maria Maggiore 1, Firenze

Parte del successo ottenuto in quest'occasione si deve anche a meravigliose persone romene, che ci hanno messo in contatto con italiani ugualmente meravigliosi e non posso non ricordare l'Associazione Degli Italiani di Romania – RO.AS.IT. e la Chiesa Metropolitana di Moldavia, che si sono impegnati moltissimo. Il loro aiuto è stato fondamentale.

Ho sempre creduto che l'arte fosse un collante tra la gente, ciò che valorizza la loro anima, l'amore per il bello. E questa convinzione ha trovato conferma a Firenze. Vorrei citare il signor Andras Imre: «La bellezza fa emergere la bellezza». Per un artista è importante conoscere persone del genere perché ti danno la forza di andare avanti, di creare nuove opere e di voler realizzare altre mostre. L'energia che trasmettono è molto importante.

Mi ha colpita e resa felice l'affetto ricevuto da tutte le persone che abbiamo incontrato e posso dire che le conoscenze fatte ci abbiano reso felici quanto allestire questa mostra. Abbiamo avuto grande preoccupazione, non è facile esporre a Firenze, ma la gioia lo è stata ancora di più.

Da questa esperienza abbiamo imparato come la storia sia sempre la stessa, che siano solo i personaggi a cambiare. L'ho capito dalla storia della famiglia Medici, i valori sono stati e saranno sempre gli stessi, bisogna solo riconoscerli.

Un GRAZIE a quanti ci sono stati accanto con l'anima e il cuore!

Impressioni
da Firenze

Torino – Salone Internazionale del **Libro** 2022

Il 19 maggio si è aperto al Centro Congressi del Lingotto di Torino il XXXIV Salone Internazionale del Libro, la più importante vetrina italiana e anche tra le più rilevanti a livello europeo. Hanno partecipato all'evento oltre mille editori tra italiani e stranieri. Il Salone Internazionale del Libro è un progetto dell'Associazione del Libro e del Circolo dei Lettori di Torino. La manifestazione viene sostenuta dalla Regione Piemonte, dalla Città Metropolitana di Torino, dalle Fondazioni bancarie e dalle principali Aziende del territorio. Questa manifestazione rappresenta un grande Festival culturale che coinvolge ogni genere del sapere, riguardante letteratura, filosofia, scienza, arte, giornalismo, religione, cinema e musica.

Tra gli eventi fuori città figura Saluzzo, con la Festa del libro Medioevale. Saluzzo si trova nella provincia di Cuneo e non a caso è stata prescelta, perché è la patria che ha dato i natali al grande tipografo-stampatore Gianbattista Bodoni (1749-1813), noto per i suoi caratteri tipografici. L'esposizione di incunaboli e libri d'epoca e ristampe, realizzate con cura certosina, hanno fatto la gioia degli amanti di questo genere di libri.

Il Salone ha coinvolto l'intera città, con i «Portici di Carta», tradizionale incontro espositivo dei piccoli editori con i cittadini. Le bancarelle si trovano sotto i portici torinesi, famosi per la loro lunghezza e percorrono buona parte del centro storico, dalla Stazione Centrale di Porta Nuova, sino alla piazza Vittorio, che lambisce il fiume Po.

Questi ultimi eventi fanno parte del Salone Off, le manifestazioni si allargano a tutto il territorio, metropolitano e piemontese. Quest'anno gli eventi hanno raggiunto lo straordinario numero di 365, e si sono realizzati in altri spazi, quali, biblioteche, librerie, nelle sedi delle circoscrizioni della città di Torino, in teatri, chiese, parchi, musei, stazioni del metrò e circoli. In queste location avvengono incontri con gli autori, reading di poesia, letture di vario genere di letterature, concerti musicali. Lo scorso anno l'affluenza del pubblico ha raggiunto punte record, registrando i seguenti dati:

Pe 19 mai, la Centro Congressi del Lingotto din Torino s-a deschis a XXXIV-a ediție a Târgului Internațional de Carte, cea mai importantă manifestare italiană de acest gen și, de asemenea, una dintre cele mai relevante la nivel european. Peste o mie de editori italieni și străini au participat la eveniment. Târgul Internațional de Carte este un proiect al Asociației Cărții și al Cercului Cititorilor din Torino. Evenimentul este susținut de Regiunea Piemont, de Orașul Metropolitan Torino, de fundațiile bancare și principalele companii din zonă. Manifestarea reprezintă un mare Festival cultural care implică toate genurile cunoașterii, referitoare la literatură, filosofie, știință, artă, jurnalism, religie, cinema și muzică.

Printre evenimentele din afara orașului se numără Saluzzo, cu Festivalul Cărții Medievale. Saluzzo se află în provincia Cuneo și nu întâmplător a fost ales, deoarece este locul de naștere al marelui tipograf Gianbattista Bodoni (1749-1813), cunoscut pentru fonturile sale. Expoziția de incunabule și cărți de epocă și retipărituri, realizate cu grijă, au fost încântarea iubitorilor acestui gen de cărți.

Salonul a implicat întregul oraș, cu „Portici di Carta”, o întâlnire expozițională tradițională între micii editori și cetățeni. Tarabele sunt situate sub arcadele din Torino, renumite pentru lungimea lor și străbat o mare parte a centrului istoric, de la Gara Centrală Porta Nuova până la Piazza Vittorio, care se întinde de-a lungul râului Po.

Aceste ultime evenimente fac parte din Târgul Off, evenimentele extinzându-se pe întreg teritoriul orașului, metropolitano și piemontez. Evenimentele au atins anul acesta numărul extraordinar de 365 și s-au desfășurat în spații diverse, precum biblioteci, librării, în sediile circumscripțiilor orașului Torino, în teatre, biserici, parcuri, muzee, stații de metrou și cluburi. În aceste locații au loc întâlniri cu autori, lecturi de poezie, lecturi de literatură variată, concerte muzicale. Anul trecut prezența publicului a atins vârfuri record, înregistrând următoarele date: 140.000 de vizitatori la Târgul din Centrul Lingotto și 170.000 la Târgul Off. În ediția din

di

Marcello Croce e
Bruno Labate

traducere

Olivia Simion

APRILIE • IUNIE

140.000 presenze al Salone di Lingotto e 170.000 al Salone Off. Nell'edizione di quest'anno queste cifre sono state superate, con un record di oltre 168.000 visitatori al solo Centro Lingotto.

Un'attenzione particolare è stata concessa ai giovani, un apposito spazio è stato riservato agli studenti e ai bambini accompagnati da un adulto per assistere ai programmi tesi a educare alla lettura.

Quest'anno il tema conduttore del Salone è stato dedicato ai «Cuori Selvaggi». L'inaugurazione si è svolta con l'intervento delle massime autorità piemontesi e cittadine e delle istituzioni civili, militari e religiose. Il primo evento si è aperto con la lectio magistrale dello scrittore indiano Amitav Ghosh, all'Arena Bookstock, spazio dedicato ai giovani lettori. Prima di Ghosh, Maria Falcone ha raccontato agli studenti la battaglia morale fatta dal fratello Giovanni, magistrato, contro la mafia, a trent'anni dal suo assassinio. Amitav Ghosh ha presentato il suo nuovo libro, *Jungle Nama*, che narra di un'antichissima leggenda che, riadattata ai giorni nostri, è rivolta ai giovanissimi, al rapporto con la natura, agli squilibri provocati dall'uomo e al modo di superare le odierne angosce.

Sono stati presenti anche autori romeni. All'evento organizzato dall'Istituto Romeno della Cultura e della Ricerca Umanistica di Venezia e dall'Accademia di Romania in Roma hanno partecipato una trentina di ospiti, romeni e italiani, appartenenti a vari ambiti: scrittori, traduttori di letteratura romena in italiano, storici, giornalisti, critici letterari e rappresentanti di case editrici italiane. Tra i nomi più noti: Mircea Cărtărescu, Ioana Pârvolescu, Matei Vișniec, Ioan-Aurel Pop, Victor Stoichiță.

Naturalmente la città di Torino in queste occasioni si predispone al meglio per accogliere i numerosi visitatori. Il Museo Egizio, quello del Cinema, i Musei Reali (anche con la Reggia di Venaria), cioè le punte di diamante del percorso museale torinese, attendono i turisti a braccia aperte. I ristoranti e i luoghi di ristoro, a chi lo desidera, offrono ai loro clienti gli antichi sapori della cucina piemontese.

acost an, aceste cifre au fost depășite, înregistrându-se un record de peste 168.000 de vizitatori numai la Centrul Lingotto.

O atenție deosebită a fost acordată tinerilor, un spațiu special a fost rezervat studenților și copiilor însoțiți de un adult pentru a participa la programe care vizează educarea în ale lecturii.

Anul acesta tema principală a Târgului a fost dedicată „Inimilor sălbatice”. Inaugurarea a avut loc cu intervenția celor mai înalte autorități piemonteze și orășenești și a instituțiilor civile, militare și religioase. Primul eveniment s-a deschis cu o *lectio magistrală* a scriitorului indian Amitav Ghosh, la Arena Bookstock, un spațiu dedicat cititorilor tineri. Înainte de Ghosh, Maria Falcone le-a povestit studenților despre lupta morală purtată de fratele său Giovanni, magistrat, împotriva mafiei, la treizeci de ani de la asasinarea lui. Amitav Ghosh și-a prezentat noua carte, *Jungle Nama*, care povestește despre o legendă străveche ce, adaptată zilelor noastre, îi vizează pe cei foarte tineri, relația cu natura, dezechilibrele provocate de om și modul de depășire a anxietăților de astăzi.

Au fost prezenți și autori români. La evenimentul organizat de Institutul Român de Cultură și Cercetare Umanistică de la Veneția și de Accademia Română din Roma au participat circa treizeci de invitați, români și italieni, aparținând unor domenii variate: scriitori, traducători de literatură română în limba italiană, istorici, jurnaliști, critici literari și reprezentanți ai unor edituri italiene. Printre cele mai cunoscute nume: Mircea Cărtărescu, Ioana Pârvolescu, Matei Vișniec, Ioan-Aurel Pop, Victor Stoichiță.

Desigur, orașul Torino, cu această ocazie, se pregătește la maximum pentru a primi numeroșii vizitatori. Muzeul Egiptean, Muzeul Cinematografiei, Muzeele Regale (și cu Reggia di Venaria), adică vârfurile de lance ale itinerarului muzeal din Torino, așteaptă turiștii cu brațele deschise. Restaurantele și localurile oferă clienților lor aromele străvechi ale bucătăriei piemonteze.

Torino - Târgul
International de Carte
2022

APRILE · GIUGNO

foto: realit

ATTUALITÀ - SIAMO DI NUOVO INSIEME

23

16.07.2022

SALA PALATULUI

18.07.2022

BT ARENA, CLUJ -
NAPOCA

IL VOLO

SINGS WITH FULL ORCHESTRA
MORRICONE
AND MORE!

„Il Volo”, două concerte în România în luna **iulie**

Trupa „Il Volo” a pornit într-un nou turneu impresionant, cu peste 100 de concerte în întreaga lume. Turneul mondial are numele „Il Volo Sings Morricone”, ca și cel mai recent album al trioului, fiind un omagiu adus maestrului Ennio Morricone, unul dintre cei mai mari compozitori și dirijori ai secolului al XX-lea. Albumul *Il Volo Sings Morricone* a fost lansat la data de 5 noiembrie 2021 și conține 14 melodii legendare din repertoriul marelui muzician, la numai un an de la moartea acestuia.

Acompaniați de o orchestră simfonică, artiștii surprind din nou audiența cu un repertoriu special presărat cu amintiri și momente pline de umor. Piero, Ignazio și Gianluca vor ajunge și în România: pe 16 iulie la București (Sala Palatului) și pe 18 iulie la Cluj (BT Arena). Biletele se pot programa online de pe www.eventim.ro.

Asociația Italienilor din România – RO.AS.IT. este partener media al evenimentului.

La band «Il Volo» ha inaugurato un nuovo e impressionante tour, con più di 100 concerti in tutto il mondo. Il tour mondiale s'intitola «Il Volo Sings Morricone», come l'ultimo album del trio e si tratta di un omaggio offerto al maestro Ennio Morricone, uno dei più grandi compositori e direttori del XX secolo.

L'album *Il Volo Sings Morricone* è stato presentato il 5 novembre del 2021 e contiene 14 melodie leggendarie provenienti dal repertorio del grande musicista, a solo un anno dalla sua scomparsa. Accompagnati da un'orchestra sinfonica, gli artisti sorprendono ancora una volta il pubblico con un repertorio speciale arricchito di ricordi e momenti pieni d'umorismo. Piero, Ignazio e Gianluca arriveranno anche in Romania: il 16 luglio a Bucarest (Sala Palatului) e il 18 luglio a Cluj (BT Arena). Sarà possibile prenotare i biglietti online sul sito www.eventim.ro. L'Associazione degli Italiani di Romania – RO.AS.IT. è partner media dell'evento.

foto: clujtoday.ro

«Il Volo»,
due concerti in Romania
nel mese di **luglio**

Călătorii **literare** în țara frumuseții

a patra parte

Când Nicolae Iorga a vizitat Italia, cunoștea destul de bine limba italiană. Timp de două luni, viitorul savant a străbătut cu înfrigurare țara, de la nord la sud, de la un monument la altul, iar când oboseala îi slăbea forțele, scria: „cetiam cu lăcomie această literatură, odată așa de mare și rămasă și azi atât de interesantă”. În 1895, își va sintetiza toate observațiile și impresiile culese din Italia în volumul *Amintiri din Italia*. Giosuè Carducci.

Într-o nouă călătorie în Italia, învățatul, trecând Alpii, poposește la Fiume (astăzi, Rijeka-Croația) și Trieste, fără a ocoli Castelul Imperial de la Miramare. Nu-i scapă nimic în notele sale de drum: oameni, obiceiuri, locuri, monumente de artă, priveliștile naturii, prinse toate într-un stil scilicitor, bogat în imagini, de o mare claritate și spontaneitate. La Fiume, străbate vechiul oraș medieval, cu desăvârșire italian. Intră în osteriile „întunecate ca iadul” și vede „pe pieți o pitorească rostogolire de legume și poame, pe care glasuri femeiești le târguiesc cu zgomot”.

Ajunge la Veneția, unde locuiește în „San Zaccaria, Campiello del Vin”. Ziua stă în arhive, iar noaptea nu poate dormi din cauza zgomotului de pe străzi. Sunt prinse scene de un profund umanism, ca aceea a cerșetorului batjocorit înfățișând „cea mai adâncă umilire”, sau aceea a doi copii „ce se târăsc cântând pe străzi, foarte frumoși, cu ochi adânci și niște lungi gene negre, care sunt de o nesfârșită poezie”. Nu-i scapă nici pisica, fiindcă „venețianul nu e deprins bine decât cu pisica, animalul colțurilor întunecate și umede, iubitoarea săriturilor peste

Quando Nicolae Iorga ha visitato l'Italia, conosceva abbastanza bene l'italiano. Per due mesi, il futuro studioso ha attraversato con emozione il paese, da nord a sud, da un monumento all'altro, e quando la stanchezza indeboliva le sue energie, scriveva: “leggo con avidità questa letteratura, una volta così grande e rimasta tuttora assai interessante”. Nel 1895 sintetizzerà tutte le osservazioni e impressioni raccolte in Italia nel volume *Ricordi d'Italia*. Giosuè Carducci.

Durante un nuovo viaggio in Italia, lo studioso, dopo aver attraversato le Alpi, sosta a Fiume (oggi Rijeka, Croazia) e Trieste, senza perdersi il Castello Imperiale di Miramare. Non gli sfugge niente nelle note di viaggio: persone, abitudini, luoghi, monumenti artistici, panorami naturali, il

tutto immortalato in uno stile brillante, ricco d'immagini, di grande chiarezza e spontaneità. A Fiume attraversa la vecchia città medievale, tipicamente italiana. Entra in osterie «buie come l'inferno» e vede «nelle piazze un pittoresco rotolare di ortaggi e frutta, che voci femminili offrono in vendita rumorosamente».

Arriva a Venezia, dove abita a «San Zaccaria, Campiello del Vin». Passa le giornate negli archivi, e di notte non può dormire a causa del rumore per le strade. Sono immortalate scene profondamente umane, come quella del

mendicante deriso che mostra «la più profonda umiliazione», oppure quella con i due bambini «che si trascinano per le strade, bellissimi, con occhi profondi e lunghe ciglia nere d'infinita poesia». Non gli sfugge nemmeno il gatto, poiché «il veneziano non è abituato se non al gatto,

foto: wikipedia.org

de
Ionel Gheorghiu

traduzione
Clara Mitola

APRILIE • IUNIE

Palazzo Dario, Veneția

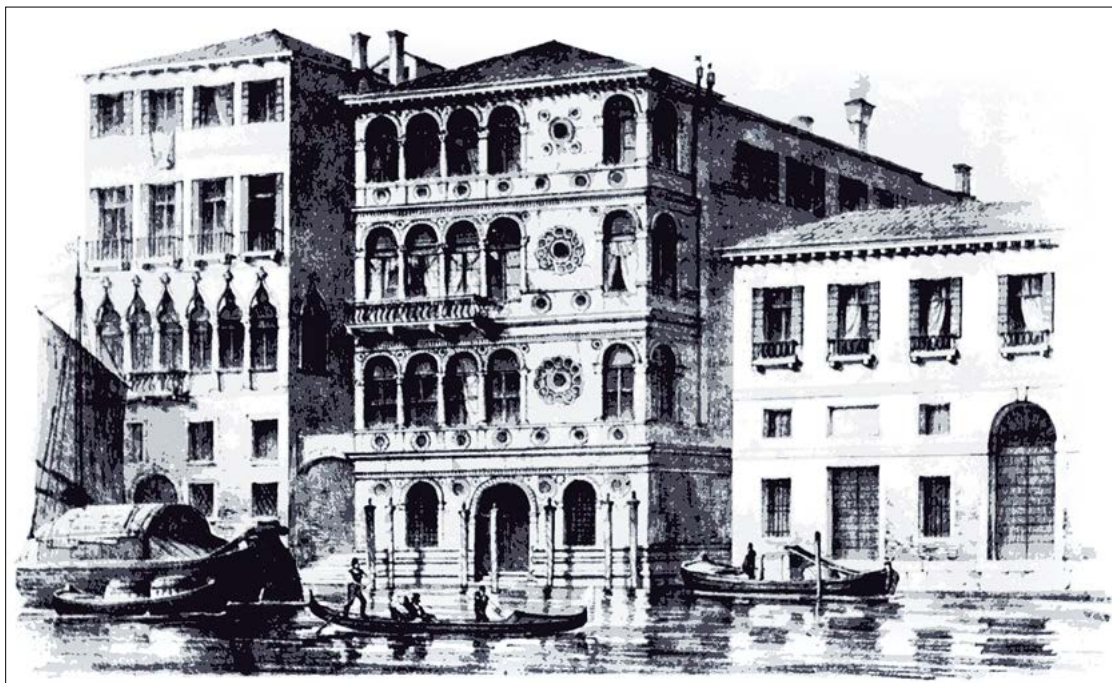

foto: vacanțierul.ro

foto: Olivia Simion

Miramare

canaluri și rățăcirilor prin dealul coperemintelor de palate”.

Iorga este în Veneția pretutindeni: în insulele Murano, Burano și Torcello, pe străzi și canaluri, în piețe, în muzee, vorbind cu oricine și descifrând viața trecutului, dar și pe aceea a timpului în care trăiește: „N-a cunoscut Veneția cine nu s-a rătăcit într-însa. Mergi pe malul de marmură al canalului și, deodată, el dispare, lăsând palatul să se scalde singur în apele verzi, tulburi. Urmezi strada bine îngărdită, tărcată, zgomotoasă, plină de mirosul peștilor fripți și al legumelor stricate, al mămăligii proaspete și al brânzeturilor galbene și albe și, iată, că zidul din fund, peste care se ridică, nobili, doi-trei copaci bătrâni, chiparoși veșnici și triști, te-a oprit în loc. Apuci ușor, mai în dreapta sau mai în stânga, prin încurcătura ulicioarelor și potecilor pietruite și te trezești în necunoscut, care e poate ceea ce cunoști mai bine, văzut din altă parte. Te îndrepti, după un turn ce pare aproape, și el îți pierе dinaintea ochilor, atunci când ești tocmai la picioarele lui”. Din stradă, savantul se infundă în arhivele Frari,

l’animal degli angoli bui e umidi, amante dei salti sui canali e del perdersi sulla collina di tetti dei palazzi».

A Venezia, Iorga è ovunque: sulle isole di Murano, Burano e Torcello, lungo strade e canali, in piazze e musei, a parlare con chiunque e a decifrare la vita del passato, insieme anche a quella del suo tempo: «Non ha conosciuto Venezia uno che non si sia perso per le sue strade. Segui la riva di marmo del canale e di colpo scompare, lasciando il palazzo a bagnarsi da solo nelle acque verdi, torbide. Segui una strada ben delimitata, variopinta, rumorosa, piena di odori di pesce fritto e verdure andate a male, di polenta fresca e latticini gialli e bianchi ed ecco che il muro sullo sfondo, su cui si ergono, nobili, due o tre alberi anziani, cipressi sempreverdi e tristi, ti ha fermato lì sul posto. La prendi un po’ più a destra oppure a sinistra, attraverso il groviglio di vicoli e stradine lastricate e ti ritrovi in una zona sconosciuta, che forse è quella che conosci meglio, vista da un’altra parte. Ti dirigi verso una torre che sembra vicina e quella ti sparisce sotto gli occhi, proprio quando sei ai suoi piedi». Dalla strada, lo studioso si rinchiusde negli archivi Frari, dove per diversi mesi copia centinaia e centinaia di documenti che formeranno in parte la sua prima presentazione per l’Accademia nel 1896.

Procedendo, si ferma a Padova, dove segue le orme di Constantin Cantacuzino Stolnicul, la cui opera di grande valore scientifico e patriottico sarà scoperta e valorizzata proprio da lui. Segue Ferrara, dove visita la casa di Via Ariostea, al numero 67, in cui ha abitato Ludovico Ariosto e che gli sembra «un’alta manifestazione d’umanità». Durante un’altra vacanza, sempre per gli stessi bisogni scientifici, visita anche: Parma, Pavia, Bologna, Modena, Piacenza, Genova, Firenze, Napoli, Brindisi e Bari. A Parma vede «contadini dal volto scavato, duro, con lo sguardo di un’innocenza quasi animalesca».

Genova lo affascina con i suoi «palazzi di marmo che appaiono bianchi come latte»,

foto: 800ampland.it

unde timp de mai multe luni copiază sute și sute de documente ce vor forma, parte din ele, prima comunicare a sa la Academie în anul 1896.

În continuare, poposește la Padova unde va merge pe urmele stolnicului Constantin Cantacuzino, a cărui operă de mare valoare științifică și patriotică va fi descoperită și pusă în lumină chiar de el. Urmează Ferrara, unde vizitează casa din Via Ariostea, la numărul 67, în care a locuit Ludovic Ariosto și care îi apare ca „o manifestație înaltă a umanității”. Într-o altă vacanță vizitează, firește, din aceleași necesități științifice: Parma, Pavia, Bologna, Modena, Piacenza, Genova, Florența, Napoli, Brindisi și Bari. La Parma, vede „țărani cu fața slabă, aspră, cu privirea de o naivitate aproape animalică”.

Genova îl încântă prin „palatele de marmură ce apar albe ca laptele”, iar „mirosul florilor din praterie, foarte puternic, produce asupra sufletului impresii religioase, ca un fum de tămâie”. La fel ca și Veneția, Genova este orașul care i-a dat mari bucurii lui Iorga: „Sunt puține orașele unde te poți plimba singur, unde banalitatea nu te cotește, nu te îngheșueie tăindu-ți firul gândurilor, întrerupându-ți visurile, banalitatea oamenilor și a lucrurilor. Între aceste fericite colțuri din lume e Genova, un oraș ideal, a căreia amintire se rezumă în lumină, marmură și parfum”.

Popasurile sale științifice îl prind și în sudul Italiei, la Napoli, Brindisi, Bari, unde este surprins de frumusețea naturii, căldura africană, „fabuloasa murdărie” și pasiunea politică ce frământă dincolo de limită pe oameni. Viața străzii îl domină, fiind atent la mimica oamenilor, pitorescul caselor, dulceaga rostire dialectală, lenevia multora, negoțul din piețe, dovedindu-se un bun, fin și minuțios observator: „Am văzut cum se cumpără smochine. Negustorul e un băiat voinic și șiret, cumpărătorul plesnește peste mână pe negustor și ia o smochină mai mult; negustorul

mentre «l'odore dei fiori nei vasi, molto intenso, produce sullo spirito sensazioni religiose, come fumo d'incenso». Come Venezia, Genova è una città che offre a Iorga grandi gioie: «Sono poche le città in cui puoi passeggiare da solo, dove la banalità non ti tocca, non ti si stringe attorno, tagliando il filo dei tuoi pensieri, interrompendo i tuoi sogni, la banalità degli uomini e delle cose. Tra questi felici angoli del mondo c'è Genova, una città ideale il cui ricordo si risolve in luce, marmo, profumo».

Le sue soste scientifiche lo portano anche nel sud dell'Italia, a Napoli, Brindisi, Bari, dov'è sorpreso dalla bellezza della natura, dal calore africano, dalla «favolosa sporcizia» e dalla passione politica che affanna oltre limite la popolazione. La vita di strada lo conquista, e presta particolare attenzione alla mimica della gente, al pittoresco delle case, alla sdolcinata pronuncia dialettale, alla pigrizia di molti, al commercio nelle piazze, dimostrandosi un bravo, acuto e minuzioso osservatore: «Ho visto come si comprano i fichi. Il venditore è un ragazzo vigoroso e scaltro, l'acquirente colpisce la mano del venditore e prende un altro fico; il venditore spinge con forza l'acquirente e ne riprende due; è arrabbiatissimo e negli occhi ha un bagliore selvatico. Poi si riappacificano, l'acquirente si allontana di qualche passo e torna indietro, inaspettatamente, a raccogliere un bel fico, al posto di un altro che si era rovinato nel momento tragico. Subito, la scena si ripete con un altro acquirente che si era preparato alla lotta fino a quel momento».

Napoli, circa 1910

foto: pinterest.com

Nel settembre del 1921, tornato in Italia per una settimana, si ferma a Torino, Milano, Roma e Venezia. All'Università di Roma parla de «Le fonti della storia dei romeni» e in un'altra conferenza tratta «L'arte romena». Di ritorno a casa dall'estero, si fermerà spesso nelle città italiane.

Nel 1923, nella città delle lagune, Venezia, parla presso «L'Ateneo Veneto» di «Abito tradizionale contadino e l'arte contadina». Qui, di fronte a lui, ci sono i maggiori esponenti della vita politica e culturale italiana e, grazie agli interventi esposti, si sviluppano grandiose manifestazioni d'amicizia tra i due popoli. Il suo incontenibile

APRILIE • IUNIE

brâncește pe cumpărător și-i ia două; e supărat cu tot dinadinsul și are în ochi o licărire sălbatică. Apoi se împacă, lucrătorul pleacă la câțiva pași și se întoarce apoi, pe neașteptate, pentru a smuci o smochină bună, în locul uneia care se spărsese în momentul tragic. Îndată, scena se repetă cu un alt cumpărător care se pregătise până atunci de luptă”.

În septembrie 1921, revenit în Italia pentru o săptămână, se oprește la Torino, Milano, Roma și Veneția. La Universitatea din Roma vorbește despre „Izvoarele istoriei românilor”, iar într-o altă conferință tratează despre „Arta română”. Întorcându-se acasă din străinătate, deseori se va opri în orașele italiene.

În anul 1923, în orașul lagunelor, Veneția, vorbește la „Ateneo Veneto” despre „Portul țărănesc și arta țărănească”. Sunt de față, aici, fruntași ai vieții politice și culturale italiene, iar prin cuvântările ce se țin se desfășoară grandioase manifestări de prietenie între cele două popoare. Neconținută sa legătură cu popoarele romanice l-a condus pe Iorga la întemeierea unei instituții de „Colaborație latină”, pentru care a militat timp de două decenii.

Turneul lui Iorga din iarna anului 1925 prin Europa se termină prin mai multe conferințe ținute la Genova, Milano și Veneția. În martie 1926, este întâmpinat cu ovații de intelectualitatea florentină. La Florența vorbește despre „Romanitatea în Balcani” și proiectează o excursie a intelectualilor florentini în România. Urmează o binemeritată odihnă la Veneția, într-o „zi liniștită în orașul atâtor amintiri”. În 1927, este primit la Roma de Papa Pius al X-lea, care-i elogiază activitatea științifică, apoi de Regele Italiei, un bun cunoscător al numismaticii, ca și Iorga, de primul ministru Mussolini, care caută să-i explice sensul politic al guvernării sale. La Napoli, vorbește despre „Italia de Sud și România: raporturi și influențe”, iar la Milano despre „Italia și România”, cu care prilej „manifestația pentru România e înduioșătoare”. Cu mult fast are loc inaugurarea „Casei Românești” de la Veneția, în martie 1930, la care au luat parte mai mulți miniștri, reprezentanți ai Academiei italiene și a mai multor universități, intelectualitatea venețiană și padovană. De acum, orașul atât de îndrăgit de Nicolae Iorga îl va socoti ca pe un cetățean al său de frunte, el devenind cunoscut până și de masele populare, de anticari și gondolieri, atât de omul de pe stradă, cât și de profesorii tuturor școlilor.

Italia și-a arătat recunoștința față de opera aceluia care a scris atât de mult, cu nețărmită pasiune și competență, despre istoria și cultura ei. La 25 decembrie 1932, Iorga este ales membru la „Accademia degli Arcadi” de la Roma, iar la 30 ianuarie 1933 i se conferă titlul de Doctor Honoris Causa de către universitatea română. Cu mare fast și cu un înfocat entuziasm, marele istoric este primit de fiecare dată în Cetatea Eternă, cărturarii italieni întrecându-se prin atenția acordată colegului român, considerat unul dintre cei mai mari cărturari ai lumii.

legame con i popoli romanici ha spinto Iorga a costituire un istituto di «Collaborazione latina», per il quale ha militato due decenni.

Il viaggio di Iorga attraverso l'Europa, durante l'inverno del 1925, si conclude con numerose conferenze tenute a Genova, Milano e Venezia. Nel marzo del 1926 è accolto con l'ovazione dall'intellettualità fiorentina. A Firenze parla della «Romanità nei Balcani» e progetta un viaggio degli intellettuali fiorentini in Romania. Segue una meritata pausa a Venezia, in una «giornata serena nella città dei tanti ricordi». Nel 1927, è ricevuto a Roma da Papa Pio X, che elogia la sua attività scientifica, poi dal Re d'Italia, buon conoscitore di numismatica, come Iorga, e dal primo ministro Mussolini, che tenta di spiegargli il senso politico del proprio governo. A Napoli parla di «Italia del Sud e Romania: rapporti e influenze», mentre a Milano di «Italia e Romania», occasione in cui la «manifestazione per la Romania è toccante». Con grande fasto ha luogo l'inaugurazione della «Casa Romena» di Venezia nel marzo del 1930, cui hanno preso parte numerosi ministri, rappresentanti delle Accademie italiane e di numerose università, intellettuali veneziani e padovani. Da questo momento, la città così cara a Nicolae Iorga lo considererà un suo cittadino di spicco, anche perché era ormai già conosciuto anche dalle masse popolari, da antiquari e gondolieri, dall'uomo della strada come dai professori di tutte le scuole.

L'Italia si è mostrata riconoscente verso l'opera di chi ha scritto tanto e con illimitata passione e competenza della sua storia e cultura. Il 25 dicembre del 1932, Iorga è eletto membro della «Accademia dell'Arcadia» di Roma, mentre il 30 gennaio del 1933 gli è conferito il titolo di Dottore Honoris Causa dall'università romana. Con sfarzo e acceso entusiasmo, il grande storico è ricevuto ogni volta nella Città Eterna, dove gli intellettuali italiani fanno a gara nel ricoprire di attenzioni il collega romeno, considerato uno dei maggiori intellettuali del mondo.

Viaggi letterari
nel paese della Bellezza
(4^a parte)

Ecumenismul sau despre **unitate**

Ecumenismul, ca definiție modernă, este dialogul dintre diferitele Biserici creștine (Ortodoxă, Romano-Catolică, Protestantă - Luterană și Anglicană), în dorința de a reface unitatea originală dintre creștini prin respect reciproc, toleranță, cooperare și dialog. Este important să nu confundăm ecumenismul creștin cu alte mișcări, numite tot ecumenice, sau panecumenice, care vor contopirea tuturor religiilor.

L'ecumenismo, nella definizione moderna, è il dialogo tra le diverse chiese cristiane (Ortodossa, Romano Cattolica, Protestante-Luterana e Anglicana), il cui intento è ricostituire l'unità originale tra i cristiani attraverso rispetto reciproco, tolleranza, cooperazione e dialogo. È importante non confondere l'ecumenismo cristiano con altri movimenti, chiamati ugualmente ecumenici, o panecumenici, che puntano alla fusione di tutte le religioni.

Inițial, termenul ecumenism avea un alt sens, care s-a transformat odată cu trecerea timpului, cu schimbarea gândirii și filosofiei vremurilor și, desigur, a religiei. Termenul are la bază cuvântul grecesc *oikos* / *οἶκος*, în greaca comună sau *koine* (*Ελληνιστική Κοινή*), în greaca veche, cea vorbită de pe vremea lui Alexandru Macedon până la căderea Constantinopolului sub otomani în 1453, având semnificația de *casă*. Astfel *oikumene* este un termen folosit la origine în lumea greco-romană pentru a desemna suprafața locuită a lumii (sau cel puțin aceea care era cunoscută). În prezent, face referire la suprafața de pe Terra care este permanent locuită. Există și un termen care desemnează exact inversul, adică zonele nelocuite, denumit anocumenă.

Așadar, *oikumene* sau ecumenismul este o idee, un principiu al lumii locuite, iar când, sub împăratul Constantin cel Mare (care a domnit între 306-337), creștinismul a devenit religie recunoscută și legală, prin Edictul de la Milano - *Edictum Mediolanense* din 313, ecumenismul a început treptat să desemneze lumea creștină.

Încă din vechime se cunosc păreri diferite legate de doctrine și de autoritate, pornind chiar de la sfântul Petru și sfântul Pavel și continuând cu opiniile contradictorii din concilii, soldate și cu excomunicări. Treptat, orgoliile, interesele, politica au dus la schisma din 1054, care durează și în zilele noastre. Prăpastia s-a adâncit în timpul cruciadei a IV-a, când armatele cruciate, în loc să își continue drumul spre Ierusalim, au hotărât să cucerească Constantinopolul (capitala Imperiului Roman de Răsărit sau Bizantin), prilejuind violențe și jafuri de nedescris. Tristul eveniment a fost urmare a unor interese economice și politice complexe, unul dintre conducătorii care au hotărât această deviere a armatelor spre capitala bizantină fiind un venețian – dogele Enrico Dandolo, care la vremea aceea era orb și avea peste 90 de ani. În anul 2001, într-o

Inizialmente, il termine ecumenismo aveva un altro senso, trasformatosi nel tempo, mentre il pensiero e la filosofia del tempo e certamente anche la religione cambiavano. Il termine ha alla base la parola greca *oikos* / *οἶκος* in greco comune, o *koine* (*Ελληνιστική Κοινή*) in greco antico – quello parlato all'epoca di Alessandro il Macedone e fino alla caduta di Costantinopoli per mano degli ottomani nel 1453 – che ha il significato di *casa*. Perciò, *oikumene* è un termine usato originariamente nel mondo greco-romano per indicare la superficie abitata del mondo (o per lo meno della parte conosciuta del mondo). Attualmente, si riferisce alla superficie della Terra abitata in permanenza. Esiste anche un termine che significa l'esatto contrario, vale a dire le zone disabitate, chiamate anecumeniche.

Così, *oikumene* o ecumenismo è un'idea, un principio del mondo abitato e quando, sotto l'impero di Costantino il Grande (che ha regnato tra il 306 e il 337), il cristianesimo è diventata una religione riconosciuta e legale, tramite l'Editto di Milano - *Edictum Mediolanense* del 313, l'ecumenismo ha iniziato a designare man mano l'intero mondo cristiano.

Già in epoca antica sono noti pareri differenti, legati alle dottrine e all'autorità, a partire proprio da san Pietro e san Paolo, e continuando con le opinioni contraddittorie dei concili, in cui vennero stabilite anche delle scomuniche. Man mano, passando attraverso orgogli, interessi e politica, si è arrivati allo scisma nel 1054, che perdura tutt'oggi. La spaccatura è diventata più profonda durante la IV Crociata, quando gli eserciti crociati, invece di continuare il loro viaggio verso Gerusalemme, hanno deciso di conquistare Costantinopoli (la capitale dell'Impero Romano d'Oriente o Bizantino), dove hanno compiuto violenze e saccheggi indescrivibili. Il triste evento è stato la conseguenza di complessi interessi economici e politici, mentre uno dei

de
Sebastian Simion

traduzione
Clara Mitola

Papa Ioan Paul II și
Patriarhul Ecumenic
Bartolomeu al
Constantinopolului, 1995

Papa Giovanni Paolo II e
Il Patriarca Ecumenico
Bartolomeo di
Costantinopoli, 1995

Cucerirea
Constantinopolului de
către cruciați, 1204,
miniatură de sec. XV,
autor David Aubert

La conquista di
Costantinopoli dai
Crociati, 1204, miniatura
del sec. XV, autore
David Aubert

scrisoare adresată lui Hristodoulos, Arhiepiscop de Atena, Papa Ioan Paul al II-lea, la 800 de ani de la evenimentele din cruciada a IV-a, și-a cerut scuze pentru faptele fraților creștini, iar în 2004 Patriarhul Ecumenic Bartolomeu a acceptat aceste scuze.

Nu ar trebui să uităm de dorința-testament a lui Iisus cu puțin timp înainte de teribila crucificare, legată de unitatea creștinilor: „Fie ca toți să fie una” (Ioan 17:21). Cum e posibil ca intoleranța – de o parte sau de cealaltă – să ne despartă?

De-a lungul timpului au existat grele încercări de reconciliere pentru a reface unitatea între biserici. De exemplu: la Lyon în 1274, la Florența în 1439, la Trento în 1545, iar în 1910 la Edinburg o Conferință misionară. În 1927 la Laussane a fost prima conferință care a dorit să rezolve problemele doctrinare ce separau Bisericile. Din 1933, abatele Couturier a inaugurat participarea la rugăciunea pentru unitate.

Mișcarea Ecumenică, însă, a apărut în secolul XX, când s-a realizat ce dramă a provocat separarea creștinilor. Mișcarea a dezvoltat apropiere și

foto: wikipedia.org

dialog, iar în anul 1948 la Amsterdam a luat ființă Consiliul Ecumenic al Bisericilor. Acesta se dorește a fi un centru de dialog care s-a reunit de-a lungul anilor, în 1948, 1954, 1968, unde au participat reprezentanți de la sute de Biserici. În 1961, Bisericile Ortodoxe au intrat în acest consiliu, iar mai apoi, în 1964 și Biserica Catolică s-a angajat în dialog cu bisericile surori. Aceste dialoguri și apropieri au făcut ca anul următor, în 1965, întâlnirea între Papa Paul al VI-lea și Patriarhul Ecumenic Athenagoras, pe Muntele Măslinilor, lângă Ierusalim, să ducă la ridicarea anatemei, lansate reciproc de Roma și Constantinopol, în iulie 1054. Astfel s-a creat o nouă apropiere între bisericile surori, după sute de ani de depărtare.

Cel care a dorit și a sperat din tot sufletul ca Biserica să fie una a fost Papa Ioan Paul al II-lea, considerând acest deziderat o prioritate pastorală, fapt ce se regăsește în Enciclica sa *Ut unum sint* din 25 mai 1995. Cerând iertare pentru erorile comise de-a lungul timpului și dorind și sperând un dialog și o aprofundare a credinței, Papa Ioan Paul al II-a spune: „Sunt convins că am în această privință o responsabilitate specială, mai ales când văd aspirația ecumenică a majorității comunităților creștine și când ascult cererea care-mi este adresată de a găsi o formă de exercitare a înțietății deschisă unei situații noi, dar fără a renunța la esențialul misiunii sale.”

În cadrul Parlamentului României există un Grup de rugăciune constituit pentru unitatea credinței care se reunește anual începând din anul 2005.

condottieri care avea preso la decizie de deviare le truppe sulla capitale bizantina, era un veneziano – il doge Enrico Dandolo, che all'epoca era cieco e aveva oltre 90 anni. Nel 2001, in una lettera rivolta a Cristodulo, l'Arcivescovo di Atene, Papa Giovanni Paolo II, a 800 anni dai fatti della IV Crociata, ha chiesto scusa per le azioni dei fratelli cristiani, e nel 2004 il Patriarca Ecumenico Bartolomeo ha accettato tali scuse.

Non dobbiamo dimenticare il desiderio-testamento di Gesù poco prima della sua terribile crocifissione, legato all'unità dei cristiani: «Che siano tutti uno» (Giovanni 17:21). Com'è possibile che l'intolleranza – da una parte e dall'altra – ci divida?

Nel tempo, sono esistiti complicati tentativi di riconciliazione per ricomporre l'unità ecclesiastica. Ad esempio: a Lione nel 1274, a Firenze nel 1439, a Trento nel 1545 e nel 1910 a Edimburgo, durante una Conferenza missionaria. Nel 1927, a Losanna, si è svolta la prima conferenza che ha cercato di risolvere le questioni dottrinali che separavano le Chiese. A partire dal 1933, Couturier ha inaugurato la partecipazione alla preghiera per l'unità.

Il movimento Ecumenico però è apparso nel XX secolo, quando si è compreso quale dramma avesse provocato la separazione dei cristiani. Il movimento ha favorito l'avvicinamento e il dialogo, e nel 1948 ad Amsterdam è nato il Consiglio Ecumenico delle Chiese. Quest'ultimo intende essere un centro di dialogo, riunitosi nel corso degli anni, nel 1948, 1954 e 1968, cui hanno partecipato i rappresentanti di centinaia di Chiese. Nel 1961, le Chiese Ortodosse sono entrate in questo consiglio, e più tardi, nel 1964, anche la Chiesa Cattolica si è impegnata nel dialogo con le chiese sorelle. Tale dialogo e avvicinamento hanno reso possibile che l'anno successivo, nel 1965, l'incontro tra Papa Paolo VI e il Patriarca Ecumenico Atenagora, sul Monte degli Ulivi, vicino Gerusalemme, sfociasse nella cancellazione delle scomuniche che Roma e Costantinopoli si erano reciprocamente lanciate nel 1054. Così è nata una nuova vicinanza tra le chiese sorelle, dopo centinaia d'anni di lontananza.

A desiderare e sperare con tutto il cuore che la Chiesa fosse una sola, è stato Papa Giovanni Paolo II, che considerava questo desiderio una priorità pastorale, come appare nella sua Enciclica *Ut unum sint* del 25 maggio 1995. Chiedendo perdono per gli errori commessi nel tempo e desiderando e auspicando un dialogo e una fede sempre più profonda, Papa Giovanni Paolo II dice: «Sono convinto di avere a questo riguardo una responsabilità particolare, soprattutto nel constatare l'aspirazione ecumenica della maggior parte delle Comunità cristiane e ascoltando la domanda che mi è rivolta di trovare una forma di esercizio del primato che, pur non rinunciando in nessun modo all'essenziale della sua missione, si apra ad una situazione nuova.»

Nell'interno del Parlamento Romeno, esiste un Gruppo di preghiera costituito per l'unità della fede e che si riunisce annualmente dal 2005.

L'ecumenismo o sull'unità

Recensământul Populației și locuințelor a intrat în faza colectării datelor de către recenzori. Până la data de 17 iulie 2022, dacă nu v-ați autorecenzat, deschideți ușa persoanelor autorizate și **declarați-vă etnia italiană**.

„Recunoașterea etniei înseamnă recunoașterea propriei valori, a mândriei de a duce mai departe cu încredere în sine moștenirea primită de la părinți”.

*Ioana Grosaru,
președinte*

Asociația Italianilor din România - RO.AS.IT.

Un **Cehov** cum nu am mai întâlnit

de
Andi-Gabriel
Grosaru

traduzione
Clara Mitola

Una dintre valoroasele noastre compozitoare contemporane a prezentat în 7 mai în premieră absolută compoziția sa, opera în concert *Doamna cu câțelul*, după nuvela lui Cehov, la Opera Națională București.

Premiera operei *Doamna cu câțelul* după Anton Pavlovič Cehov a reprezentat pentru publicul prezent în sala Operei Române un succes, date fiind vremurile actuale, în care lumea parcă a uitat ce înseamnă frumosul, fiind tot mai mult influențată de abundența de întâmplări cu impact negativ. Cultura, indiferent de modul de exprimare, a reprezentat și va reprezenta un instrument de protecție a valorilor ce caracterizează o societate și un grup de oameni care vor ști întotdeauna să se apere de afluența, parcă din ce în ce mai mare, de kitsch, de fals, de parvenitism, slabă calitate a actului artistic, prostul gust și, nu

Il 7 maggio, una delle nostre valorose compositrici contemporanee ha presentato in anteprima assoluta la sua composizione, l'opera in concerto de *La signora col cagnolino*, tratta dalla novella di Čechov, presso l'Opera Nazionale di Bucarest.

La prima dell'opera *La signora col cagnolino*, ispirata alla novella di Anton Pavlovič Čechov, è stato un successo per il pubblico presente nella sala dell'Opera Romana, considerando i tempi che corrono, in cui sembra che tutti abbiano dimenticato il significato del bello poiché si lasciano influenzare dai numerosi eventi negativi attuali. La cultura, a prescindere dal modo in cui si esprime, ha rappresentato e sempre rappresenterà uno strumento di protezione dei valori che caratterizzano una società o un gruppo di persone, che saranno sempre capaci di difendersi dall'influenza, che sembra in costante crescita, del kitsch, del falso, dell'arrivismo, della scarsa qualità dell'atto artistico, del cattivo gusto e non ultimo della mancanza di cultura e di sensibilità. Ad ogni modo, c'è molto da dire su questi aspetti, che incontriamo a ogni passo e sembra con sempre maggiore frequenza. Ma resistiamo.

Torniamo all'opera di Čechov, uno dei titani della drammaturgia russa del secolo scorso e che è stato messo in scena anni di fila da una serie di registi famosi, come Andrei Șerban, che ho avuto il piacere di conoscere circa due anni fa. La novella di Čechov è stata trasposta in una chiave sinfonica originale sul palco dell'Opera Romana dalla nota compositrice di origini italiane, Livia Teodorescu-Ciocănea, sotto la bacchetta del direttore Vladimir Vlad Conta. Le cinque ore circa, in cui si sono svolti i quattro atti dell'opera, sono passate quasi senza che ce ne rendessimo conto, grazie ai solisti che, insieme all'orchestra e al coro, sono riusciti a creare un'armonia di suoni e interpretazione che ha catturato l'attenzione nel folto pubblico, presente alla prima. La sonorità armoniosa delle corde di violino, viola, violoncello e contrabbasso, il coro dell'Opera Nazionale

Ioana Grosaru, Livia
Teodorescu-Ciocănea și
Andi-Gabriel Grosaru

foto: arhiva autorului

în ultimul rând, de lipsa de cultură și de sensibilitate. Oricum, e mult de vorbit pe marginea acestor aspecte pe care le întâlnim la tot pasul și parcă din ce în ce mai multe și mai frecvente. Dar rezistăm.

Să revenim la premiera operei după Cehov, unul dintre titanii dramaturgiei rusești ai secolului trecut și care a fost pus în scenă ani la rând de către o serie de regizori cu renume precum Andrei Șerban, pe care am avut plăcerea să îl cunosc în urmă cu aproximativ doi ani. Nuvela lui Cehov a fost transpusă într-o manieră simfonică originală pe scena Operei Române de către renumita compozitoare cu origini italiene Livia Teodorescu-Ciocănea, sub bagheta binecunoscutului dirijor Vladimir Vlad Conta. Cele aproximativ cinci ore în care s-au desfășurat cele patru acte ale piesei au trecut aproape fără să îți dai seama, atât soliștii, cât și orchestra și corul reușind să creeze o armonie între sunet și interpretare care a captat atenția publicului numeros prezent la premieră. Sonoritatea armonioasă a corzilor de vioară, violă, violoncel și contrabas, a corului Operei Naționale și a soliștilor au dus sala Operei Naționale din București, pentru câteva ore, în vremurile de sfârșit de secol al XIX-lea, când „Domnul Dmitri și nu Dimitri”, cu gusturi rafinate și tabieturi burgheze, era pe buzele doamnelor din societatea vechii Ialte și reușea să o seducă pe frumoasa Ana Sergeevna. Cu toate obstacolele ce le stăteau în cale, atracția și melancolia cu care petrec o lună împreună reușesc să o aducă în cele din urmă pe Ana la Moscova.

Este o operă remarcabilă, în care triumfă frumosul pe care comunitatea italiană îl promovează dintotdeauna prin intermediul artiștilor și oamenilor de cultură care o compun și pe care sunt mândru să o reprezint, pentru că o societate sănătoasă trăiește, se dezvoltă și se manifestă prin intermediul frumosului, al creației artistice, intelectuale, care trebuie protejate și promovate continuu.

Cultura a fost cea care a creat punți, dar și cea care a făcut diferența între oameni, iar valorile ocrotite cu mare grijă de noi nu trebuie să cadă pradă în mâna unora care nu pot aprecia o gamă de „re major” ori „si minor” sau să distingă ridicarea înălțimii sunetului cu un semiton. Din păcate mulți încearcă, iar încercarea diluează calitatea, pentru că finețurile izvorâte din șoaptele corzilor, ca și un vin bun, se educă de timpuriu și se desăvârșesc în timp.

e i solisti, hanno accompagnato per qualche ora la sala dell'Opera Nazionale di Bucarest in un'epoca passata, alla fine del XIX secolo, quando «il Signor Dmitrij e non Dimitrij», con i suoi gusti raffinati e le abitudini borghesi, era sulla bocca delle signore dell'antica società di Yalta, e riusciva a sedurre la bellissima Anna Sergeevna. Nonostante gli ostacoli sul loro cammino, l'attrazione e la malinconia con cui trascorrono insieme un mese, alla fine riescono a portare Anna a Mosca.

È un'opera pregevole, in cui trionfa il bello che la comunità italiana promuove da sempre grazie agli artisti e agli uomini di cultura che la compongono e che sono orgogliosi di rappresentare, perché una società sana vive, si sviluppa e si manifesta attraverso il bello, la creazione artistica e intellettuale, che bisogna continuare a proteggere e promuovere.

La cultura è capace di creare ponti ma è anche ciò che fa differenza tra le persone, e i valori che proteggiamo con grande cura non devono cadere nelle mani di chi non è in grado di apprezzare una scala in re maggiore o in si minore, o riconoscere che il registro è cresciuto di un semitono. Purtroppo ci provano in molti, e i tentativi attenuano la qualità, perché le sottigliezze che sgorgano dalle sette corde, come un buon vino, sono educate sin dai primi giorni e si acquisiscono nel tempo.

Un **Čechov**
mai incontrato prima

APRILIE • IUNIE

foto: operanb.ro

Cosîta Berenicei

de Angelo Manitta

de

Conf. univ. dr.
Otilia Doroteea
Borcia

În 2019 a apărut o a doua traducere, după varianta slovenă, a cărții de poezii *La Chioma di Berenice (Cosîta Berenicei)* a lui Angelo Manitta, ce se publică spre bucuria cititorilor români, care vor putea astfel cunoaște și recunoaște stilul unui mare poet. Micul poem, care constituie cântul LXXIX din Cartea X, *Miasmi di stelle (Miasme de stele)*, face parte dintr-un volum uriaș, *Big Bang - Canto del villaggio globale (Big Bang - Cântul satului universal)*, împărțit în 12 cărți și 108 cântece, dedicate întregii umanități. În el se întâlnesc oameni, eroi și zei, pe care poetul îi alege din cele mai bogate mitologii - greacă și latină - dar și din cele moderne, din care el însuși traduce vocea sirenelor, divinităților și chiar pe aceea a stelelor și a fenomenelor cosmice. Această compoziție poate fi definită „poem” și se poate înscrie în seria marilor opere ale literaturii universale (este suficient să amintim capodoperele lui Homer și Vergiliu) care au cântat vieți și fapte extraordinare ale faimoșilor eroi, opere ce reprezintă tot atâtea certificate de naștere ale limbilor antice și moderne.

Angelo Manitta ne scrie istoria omenirii de la origini. Călătoria sa interplanetară ne poartă în țările lui Rama, Krishna, Ghilgameș sau Prometeu, Orfeu și Ovidiu, dar și a profetilor și regilor David, Moise, Solomon, Cristos, Sfântul Petru și a multor alora, pentru a ajunge la personaje contemporane din politică, muzică, literatură, religie, știință (Berlusconi, Ioan Paul al II-lea, Bill Gates, Michelle Obama, Clinton, Andrea Bocelli, Michael Jackson). Alături de acești creatori de valori spirituale, laici și religioși, omul născut din primii locuitori ai Edenului - Adam și Eva - a luptat mereu pentru pace,

Nel 2019 è apparsa una seconda traduzione, dopo la versione in sloveno, del libro di poesie *La chioma di Berenice* di Angelo Manitta, che viene pubblicato per far gioire i lettori romeni, i quali potranno così conoscere e riconoscere lo stile di un magnifico poeta. Il poemetto, che costituisce il canto LXXIX del Libro X, *Miasmi di stelle*, fa parte di un mega libro, *Big Bang - Canto del villaggio globale*, diviso in 12 libri e 108 canti, dedicato a tutta l'umanità. In esso si incontrano uomini, eroi e dei, che il poeta filtra dalle più ricche mitologie - greca e latina - ma anche da quelle moderne, dalle quali egli stesso traduce la voce delle sirene, delle divinità e persino delle stelle e dei fenomeni cosmici. A tale opera si può affibbiare la definizione di «poema» e s'iscrive nella serie delle grandi opere della letteratura universale (basta ricordare i capolavori di Omero e Virgilio) che hanno cantato vite e fatti straordinari di famosi eroi, opere che rappresentano altrettanti certificati di nascita delle lingue antiche e moderne.

Angelo Manitta ci scrive la storia dell'umanità dalle origini. Il suo viaggio interplanetario ci porta nei paesi di Rama, Krishna, Gilgamesh o Prometeo, di Orfeo e Ovidio, ma anche dei profeti e di re David, Mosè, Salomone, Cristo, San Pietro e tantissimi altri, per giungere ai personaggi contemporanei della politica, della musica, della letteratura, della religione, della scienza (Berlusconi, Giovanni Paolo II, Bill Gates, Michelle Obama, Clinton, Andrea Bocelli, Michael Jackson). Accanto a questi creatori di valori spirituali, laici e religiosi, l'uomo nato dai primi abitanti dell'Eden - Adamo ed Eva - ha sempre lottato per la

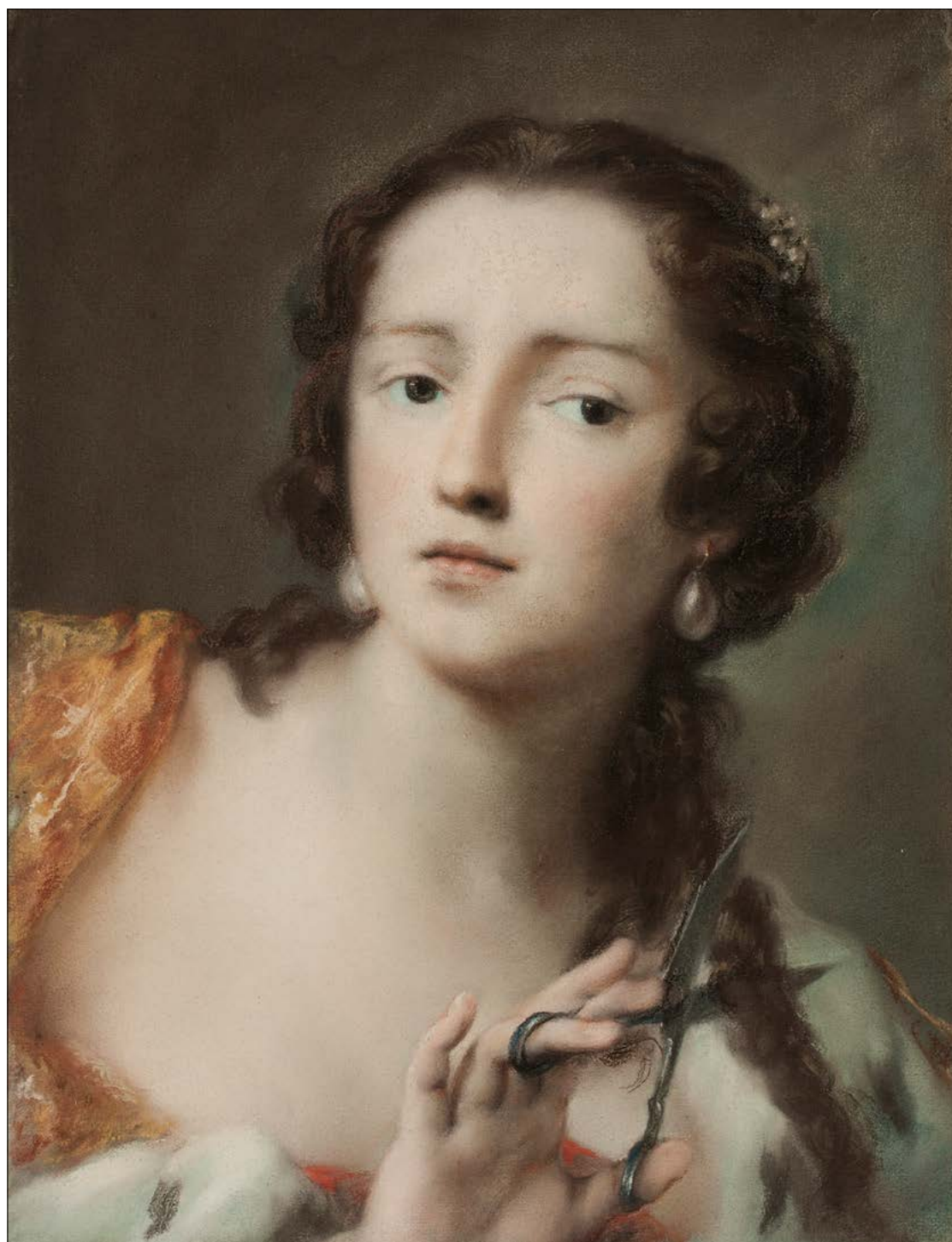
credință și dreptate, idealuri prezente în metafore surprinzătoare și imagini sinestezice.

Cele douăsprezece cărți ale poeziei cuprind zeci de cânturi dedicate celor mai importante personalități ale lumii – filosofi, artiști, oameni de știință, regi, președinți de state, sfinți și eremiți, oameni politici etc. (și este de ajuns să citim cele douăzeci și două de pagini care conțin indicele numelor acestora pentru a avea o idee) se unesc într-o operă gigantică scrisă în primul rând în strofe de obicei de patru versuri libere, al căror ritm oferă o muzicalitate ce însoțește lectura poveștilor care topesc granițele de timp și spațiu în această lume unică, al cărei creator este Angelo Manitta.

Cosița Berenicei, personaj căruia autorul i-a dedicat un cânt din poemul *Big Bang*, vorbește despre cerul eroinei, despre iubirea, frumusețea sa, despre părinți și soț care, împreună cu Calul

pace, per la fede e per la giustizia, ideali presenti in sorprendenti metafore e immagini sinestesiche. I dodici libri del poema comprendono decine di canti dedicati alle più importanti personalità del mondo – filosofi, artisti, scienziati, re, presidenti di stati, santi ed eremiti, politici, ecc. (e basta leggere le ventidue pagine contenenti l'indice dei loro nomi per farsene un'idea) si modellano in un'opera gigantesca che, oltretutto, viene scritta anche in strofe solitamente di quattro versi liberi, il cui ritmo offre una musicalità che accompagna la lettura delle storie che sciolgono i confini del tempo e dello spazio in questo mondo unico, il cui creatore è Angelo Manitta.

La Chioma di Berenice, personaggio al quale l'autore ha dedicato un canto del suo *Big Bang*, parla del cielo dell'eroina, del suo amore, della sua bellezza, dei genitori, del marito i quali, insieme al Cavallo alato di Arsinoe, creano un mirifico

Rosalba Carriera
(1675-1757), *Caterina
Sagredo Barbarigo
as Berenice*, Detroit
Institute of Arts
Museum

foto: dda.org

înaripat al lui Arsinoe, creează o lume minunată de amintiri mitologice. Opera este inspirată din una din *Elegie degli Aitia* (*Elegiile despre origini*) a lui Calimah, în care se povestește că regina Berenice, soția lui Ptolemeu al III-lea Everget al Egiptului, după plecarea soțului într-o campanie militară în Siria, jurase să-i dăruiască Afroditei frumoasa coșită, dacă bărbatul ei s-ar fi întors sănătos. Menținută promisiunea, coșita a dispărut. Conon, astronomul curții, a declarat că a găsit-o în cer, transformată chiar în constelația care astăzi se numește „Coșita Berenicei”.

Această elegie a importantului poet din Cyrene (Libia) ne-a parvenit incompletă în textul original grecesc, dar tradusă de Catul în latină, a cunoscut varianta italiană prin opera lui Foscolo. Succesul poeziei este demonstrat de faptul că ea a intrat în convențiile literare ale neoclasicismului. Alexander Pope a dezvoltat motivul în poemul eroicomic în cinci cânturi, *Bucula furată* (*The rape of the lock*), din 1712.

În acest context literar s-a născut *La chioma di Berenice* (*Cosița Berenicei*) a lui Angelo Manitta, tradusă de Iulia Rolle, care a reușit să redea nu numai sensul gramatical (morfologic și sintactic) al cuvintelor folosite de poet, ci și pe cel lexical, cu nuanțele și sensul lor figurat: „Imaculate sunete de voci beau praf de calomnii” („Immacolati risuoni di voci bevono polvere di calunnie”).

De aici se poate cunoaște și în traducere adevărata poveste a Berenicei, cu nașterea ei din soare, dansând „pe primăveri de dragoste”, în timp ce „coboară de pe dealuri de sânge” („ballando su primavera d’amore” mentre „scende da colline di sangue”), cu a sa „exaltantă frumusețe cu sinuoase forme” („estasiante bellezza di sinuose stelle”), cu al său „chip îmbujorat și cu ochi de jad” („viso rosato ed occhi di giada”), cu dragostea care amintește de „incestul solar” („l’incesto solare”), cu privirea Venerei care „plânge la picioarele femeii” („piange ai piedi della donna”), cu părinții ei, „tatăl Magas și mama Apame” și, în sfârșit, cu logodnicii săi: mai întâi Demetru și apoi Ptolemeu al III-lea, cu care s-a căsătorit și cu plânsetul ei după plecarea acestuia în Asiria.

Berenice dedica i capelli și *La scomparsa della ciocca* (*Berenice își dăruiește pletele* și *Dispariția șuvițelor*) sunt cânturile care explică motivul acestei istorii pe care Manitta a știut să o lege de mitul creației poezilor: pentru că această coșită a Berenicei (mantaua stelară a cerului nostru) nu a fost furată de niciun muritor, ea aparține reginei care din înălțime ne protejează destinele („la regina che dall’alto protegge i nostri destini”), fiind „lumină eternă de parfumuri divine” („luce eterna di profumi divini”).

Acesta este un imn plin de cuvinte mirifice, splendide, pe care poetul le-a dedicat iubirii și poeziei, care nu este altceva decât tot iubire.

mondo di rimembranze mitologiche. L’opera è ispirata a una delle *Elegie degli Aitia* di Callimaco, in cui si racconta che la regina Berenice, moglie di Tolomeo III Evergete d’Egitto, dopo la partenza del marito per una campagna militare in Siria, aveva fatto voto di consacrare la sua bellissima chioma ad Afrodite, se Tolomeo fosse tornato sano e salvo. Mantenuta la promessa, la sua chioma sparì. Conone, l’astronomo di corte, dichiarò di averla ritrovata nel cielo, diventata proprio la costellazione chiamata oggi «Chioma di Berenice».

Quest’elegia dell’importante poeta cirenaico ci è giunta incompleta nel testo originale greco, ma tradotta da Catullo in latino, conobbe la variante italiana per opera di Foscolo. La fortuna dell’opera è dimostrata dal fatto che essa entrò nelle convenzioni letterarie del neoclassicismo. Alexander Pope vi trasse il motivo sviluppato nel poema eroicomico in cinque canti, *Ricciolo rapito* (*The rape of the lock*), del 1712. Su questa scia letteraria nasce *La chioma di Berenice* (*Cosița Berenicei*) di Angelo Manitta, tradotta da Iulia Rolle, che è riuscita a rendere non solo il senso grammaticale (morfologico e sintattico) delle parole usate dal poeta, ma anche quello lessicale, con le sfumature e il loro senso figurato: «Immacolati risuoni di voci bevono polvere di calunnie» («Immaculate sunete de voci beau praf de calomnii»). Ne risulta la possibilità di conoscere anche nella traduzione la vera storia di Berenice, con la sua nascita dal sole, danzando «su primavere d’amore» mentre «scende da colline di sangue» («dansând pe primăveri de dragoste» în timp ce «coboară de pe dealuri de sânge»), con la sua «estasiante bellezza di sinuose stelle» («exaltantă frumusețe cu sinuoase forme»), con il suo «viso rosato ed occhi di giada» («chip îmbujorat și ochi de jad»), con l’amore che racconta «l’incesto solare» («incestul solar»), con lo sguardo di Venere che «piange ai piedi della donna» («plânge la picioarele femeii»), con i genitori «padre Magas e madre Apame» e in fine con i suoi fidanzati: prima Demetrio e poi Tolomeo III, che ha sposato, con il suo pianto dopo la partenza di questi per l’Assiria.

Berenice dedica i capelli e *La scomparsa della ciocca* sono i canti che spiegano il perché di questa storia che Manitta ha saputo legare al mito della creazione dei poeti: perché la chioma di Berenice (il manto stellare del nostro cielo) non è stata rapita «da nessun mortale» («Niciun muritor nu a furat coșita reginei»), essa appartiene alla «regina che dall’alto protegge i nostri destini», essendo «luce eterna di profumi divini» («reginei noastre care ne protejează de sus destinele»), fiind «lumină eternă de parfumuri divine».

Un inno, questo, pieno di mirifiche, dolci parole dedicate dal poeta all’amore e alla poesia che non è altro che sempre amore.

La Chioma Di Berenice di Angelo Manitta

Misiune grea pentru cadrele didactice de la „Dante Alighieri”

Într-o organizare ireproșabilă, la Liceul Teoretic „Dante Alighieri” a avut loc interviul pentru evaluarea cunoștințelor de limbă maternă italiană ale elevilor înscriși la clasa pregătitoare. Pentru anul școlar 2022-2023 s-a înregistrat un număr record de înscrieri (105).

Organizzato in modo irreprensibile, presso il Liceo Teorico «Dante Alighieri» si è svolto il colloquio di valutazione delle conoscenze di lingua materna italiana, per gli alunni della classe preparatoria. Per l'anno scolastico 2022-2023, è stato registrato un numero d'iscrizioni record (105).

Testarea a fost făcută, în paralel, de patru comisii formate din profesori de specialitate, tot timpul cu zâmbetul pe buze, care au știut cum să îi facă pe copii să se simtă în largul lor și să își etaleze, fără inhibiții, cunoștințele de limbă italiană. Micuții candidați au numărat în limba „lui Dante” (unii știau până la 40), au vorbit despre culori, jucării, animale preferate, îmbrăcăminte, obiecte din sala de clasă, timpul de afară, familie și despre tot felul de alte noțiuni pe care, în mare majoritate, au dovedit că le cunosc foarte bine.

„De la an la an sunt tot mai bine pregătiți și tot mai deștepți”, a exclamat o doamnă profesoară. Astfel, membrii comisiilor au avut o misiune extrem de dificilă în a face departajarea celor „intervievați”. O asemenea provocare dovedește că studiul în limba maternă italiană este tot mai căutat și că există un potențial enorm pentru dezvoltarea acestui tip de învățământ, dezvoltare care a reprezentat un obiectiv prioritar încă de la început pentru Asociația Italienilor din România – RO.AS.IT.

La valutazione è stata realizzata parallelamente da quattro commissioni, composte da docenti specializzati e tutto il tempo sorridenti, che hanno permesso ai bambini di sentirsi a loro agio e di mostrare, senza inibizioni, le conoscenze di lingua italiana. I piccoli candidati hanno contato nella lingua «di Dante» (alcuni fino a 40), hanno parlato di colori, giocattoli e animali preferiti, di abiti, degli oggetti presenti in aula e del tempo all'esterno, della famiglia e di un mucchio di altre nozioni che, nella maggior parte dei casi, hanno dimostrato di conoscere bene.

«Da un anno all'altro sono sempre più preparati e più svegli», ha esclamato una delle docenti. Così, i membri della commissione hanno avuto un compito di estrema difficoltà nel suddividere gli «intervistati». Una sfida del genere dimostra che lo studio in lingua materna italiana sia sempre più ricercato e che esista un enorme potenziale per incrementare questo tipo d'istruzione, incremento che ha sempre rappresentato un obiettivo prioritario per l'Associazione degli Italiani di Romania – RO.AS.IT.

Ai colloqui per la valutazione delle conoscenze linguistiche hanno assistito i rappresentanti della RO.AS.IT. Ci congratuliamo con gli insegnanti della «Dante Alighieri», in primis con la direttrice Maria Dan, per il modo in cui si sono svolte le valutazioni. Siamo convinti che molti dei piccoletti che hanno occupato per la prima volta i banchi del liceo, avranno ottimi risultati nei concorsi scolastici e porteranno avanti l'amore per la lingua italiana.

RISULTATI NOTEVOLI ALLE OLIMPIADI DI LINGUA MATERNA ITALIANA E ALLE OLIMPIADI NAZIONALI DI LINGUE ROMANICHE

Il 7 aprile, il Liceo «Dante Alighieri» ha ospitato le Olimpiadi di Lingua Italiana Materna, cui hanno partecipato gli alunni delle classi V-XI. Ecco quali sono stati i vincitori del I Premio: V Classe, Alessia M. I. Mateescu (5 C, prof. George Doru

de
Victor Partan și
Olivia Simion

traduzione
Clara Mitola

foto
arhiva RO.AS.IT.

APRILIE • IUNIE

La interviul pentru evaluarea cunoștințelor au asistat reprezentanți ai RO.AS.IT. Le felicităm pe cadrele didactice de la „Dante Alighieri”, în frunte cu doamna director Maria Dan, pentru modul în care s-a desfășurat această testare. Suntem convinși că mulți dintre prichindeii care au luat loc pentru prima dată în băncile liceului vor avea rezultate deosebite la concursurile școlare și vor duce mai departe dragostea pentru limba italiană.

REZULTATE DEOSEBITE LA OLIMPIADA DE LIMBĂ MATERNĂ ITALIANĂ ȘI LA OLIMPIADA NAȚIONALĂ DE LIMBI ROMANICE

La data de 7 aprilie, Liceul „Dante Alighieri” a găzduit Olimpiada de Limbă Italiană Maternă, la care au participat elevi din clasele V–XI. Iată-i pe cei care au obținut Premiul I: la clasa a V-a, Alessia M. I. Mateescu (5 C, prof. George Doru Ivan); la clasa a VI-a, Serena F. C. Puglisi (6 B, prof. Daniela Ducu); la clasa a VII-a, Maria C. M. Nedelcu (7 E, prof. Mihaela Manea-Busuioac); la clasa a VIII-a, Lorena Maria E. D. Dinu (8 D, prof. Iunia Corina Mircescu); la clasa a IX-a, Natalia Elena B. A. Vițălaru (9 G, prof. Carmen Maria Neagoe); la clasa a X-a, Maria-Alexandra C. Matei (10 G, prof. Andreea Vreja) și Maria-Alexandra D. Ionescu (10 H, prof. George Doru Ivan); iar la clasa a XI-a, Maryam-Alexya M. Sensaoui (11 A, prof. Carmen Maria Neagoe).

Lista completă a câștigătorilor poate fi văzută pe site-ul asociației, www.roasit.ro.

Totodată, avem plăcerea să vă informăm că toți cei patru elevi care au reprezentat Liceul Teoretic „Dante Alighieri” la Olimpiada Națională de Limbi Romanice de la Târgu Jiu s-au întors acasă cu diplome. Ghinăraru Iulia (clasa a VII-a), Diamandi Isabel (clasa a IX-a) și Armene Sara (clasa a X-a) au luat premiul I, iar Chican Stefano a primit Mențiune. Participanții au fost pregătiți de doamnele profesoare Iunia Mircescu, Daniela Ducu și Mihaela Manea-Busuioac.

Câștigătorii de la Olimpiada de Limbă Italiană Maternă au fost premiați în cadrul unei festivități la liceu în data de 2 iunie, chiar de Ziua Italiei, de către o delegație a Asociației Italienilor din România – RO.AS.IT., compusă din doamna președinte Ioana Grosaru, domnul deputat Andi-Gabriel Grosaru și doamna vicepreședinte Mihaela Profiriu Mateescu. La începutul întâlnirii, domnul deputat Andi-Gabriel Grosaru s-a adresat elevilor într-un mesaj care a subliniat importanța studiului în limba maternă italiană și a unui învățământ de calitate care trebuie să stea la baza unei societăți sănătoase și civilizate: „Pentru noi înseamnă foarte mult că voi reprezentați viitorul acestei societăți.”

După un program artistic, susținut de elevii coordonați de dna profesoară Anne Marie Iacob, ce a cuprins interpretări în cor, solo, la pian și la chitară, a urmat ceremonia de premiere a olimpicilor de la clasele a V-a și până la a XI-a, domnul deputat și doamna președinte Ioana Grosaru înmânându-le câștigătorilor diplome, cărți și materiale ca recompensă pentru tinerii elevi ce, prin dedicarea lor și prin studiul limbii italiene, duc mai departe valorile acestei etnii.

Ivan); VI Classe, Serena F. C. Puglisi (6 B, prof.ssa Daniela Ducu); VII Classe, Maria C. M. Nedelcu (7 E, prof.ssa Mihaela Manea-Busuioac); VIII Classe, Lorena Maria E. D. Dinu (8 D, prof.ssa Iunia Corina Mircescu); IX Classe, Natalia Elena B. A. Vițălaru (9 G, prof.ssa Carmen Maria Neagoe); X Classe, Maria-Alexandra C. Matei (10 G, prof.ssa Andreea Vreja) e Maria-Alexandra D. Ionescu (10 H, prof. George Doru Ivan); XI Classe, Maryam-Alexya M. Sensaoui (11 A, prof.ssa Carmen Maria Neagoe).

L'elenco completo dei vincitori può essere consultato sul sito web dell'associazione, www.roasit.ro.

Allo stesso tempo, abbiamo il piacere di informarvi di come tutti e quattro gli alunni che hanno rappresentato il Liceo Teorico «Dante Alighieri» alle Olimpiadi Nazionali di Lingue Romaniche di Târgu Jiu, siano tornati a casa con dei diplomi. Ghinăraru Iulia (VII classe), Diamandi Isabel (IX classe) e Armene Sara (X classe) hanno vinto il I premio, mentre Chican Stefano ha ricevuto una Menzione speciale. I partecipanti sono stati preparati dalle docenti Iunia Mircescu, Daniela Ducu e Mihaela Manea-Busuioac.

I vincitori delle Olimpiadi di Lingua Italiana Materna sono stati premiati durante una festa al liceo proprio il 2 giugno, durante la Festa della Repubblica, da una delegazione dell'Associazione degli Italiani di Romania – RO.AS.IT., composta dalla Presidente Ioana Grosaru, dal Deputato Andi-Gabriel Grosaru e dalla Vicepresidente Mihaela Profiriu Mateescu. All'inizio dell'incontro, il deputato Andi-Gabriel Grosaru si è rivolto agli alunni con un messaggio che ha sottolineato l'importanza dello studio in lingua italiana materna e di ricevere un'istruzione di qualità, elemento di base per una società sana e civile: «Per noi significa moltissimo che voi rappresentiate il futuro di questa società».

Dopo lo spettacolo sostenuto dagli alunni coordinati dalla prof.ssa Anne Marie Iacob, e composto da interpretazioni del coro, soliste, al piano e alla chitarra, si è svolta la cerimonia di premiazione dei alunni olimpici, dalla V all'XI classe, in cui il deputato e la signora Ioana Grosaru hanno consegnato ai vincitori diplomi, libri e materiali come ricompensa per i giovani alunni che, grazie alla loro dedizione e allo studio della lingua italiana, portano avanti i valori di questa etnia.

La difficile **missione** degli insegnanti della «Dante Alighieri»

25 de ani de la semnarea Declarației privind Parteneriatul Strategic român-italian

La data de 17 aprilie 2022 s-au împlinit 25 de ani de la semnarea Declarației privind Parteneriatul Strategic român-italian. Acest document, împreună cu Declarația comună a miniștrilor afacerilor externe privind Parteneriatul Strategic Consolidat dintre România și Italia semnat în 2008, a avut o contribuție majoră la dezvoltarea substanțială a relațiilor bilaterale politice, economice, sociale și culturale între cele două state.

Nella data del 17 aprile 2022, sono stati compiuti 25 anni dalla firma della Dichiarazione sul Partenariato Strategico romeno-italiano. Questo documento, insieme alla Dichiarazione comune dei ministri degli esteri sul Partenariato Strategico Consolidato tra Romania e Italia, firmato nel 2008, ha avuto un contributo importante nello sviluppo sostanziale delle relazioni bilaterali politiche, economiche, sociali e culturali tra questi due paesi.

„Prietenia autentică dintre România și Italia este facilitată de prezența a peste un milion de români în Italia, reprezentând cea mai numeroasă comunitate străină din Peninsula, dar și cea mai mare comunitate românească din afara granițelor țării. Comunitatea românească, bine integrată în societatea italiană și contribuind activ la dezvoltarea acesteia, conferă relației bilaterale un caracter special. În același timp, dialogul politico-diplomatic amplu, multiplele legături economice și sociale dintre țările noastre, dar și solidaritatea reciprocă demonstrată de-a lungul timpului și recent, atât în context pandemic, cât și pe fondul situației grave de securitate din Ucraina, constituie garanția pentru dezvoltarea pe mai departe a potențialului excelent al relațiilor bilaterale. Totodată, cooperarea strânsă pentru consolidarea proiectului european, precum și contribuția comună la securitatea euroatlantică sub umbrela NATO, oferă substanță și un profil complex relației de parteneriat între cele două țări”, s-a arătat într-un comunicat remis de Ministerul Afacerilor Externe român.

În același comunicat, s-a vorbit și despre recenta vizită în România a ministrului afacerilor externe și cooperării internaționale al Republicii Italiene, Luigi Di Maio, cu prilejul căreia s-a

«L'autentica amicizia tra Romania e Italia è agevolata dalla presenza di oltre un milione di romeni sul territorio italiano, la più numerosa comunità straniera della Penisola ma anche la più grande comunità romena oltre i confini del paese. La comunità romena, bene integrata nella società italiana e attiva nel contribuire allo sviluppo della stessa, conferisce alle relazioni bilaterali un carattere particolare. Allo stesso tempo, il dialogo politico-diplomatico vasto, i molteplici legami economici e sociali tra i nostri paesi, nonché la reciproca solidarietà dimostrata nel passato e nel presente, tanto nell'ambito della pandemia, quanto anche sullo sfondo della grave situazione dell'Ucraina, costituisce una garanzia per continuare a sviluppare l'eccellente potenziale delle relazioni bilaterali. Allo stesso tempo, la stretta cooperazione per il consolidamento del progetto europeo, come anche il comune contributo a favore della sicurezza euroatlantica, sotto l'egida della NATO, offre sostanza e un profilo complesso alle relazioni di partenariato tra i due paesi», si è mostrato in un comunicato inviato dal Ministero degli Esteri romeno.

Nello stesso comunicato, si è parlato anche della recente visita in Romania del Ministro degli Esteri e della Cooperazione Internazionale della Repubblica Italiana, Luigi Di Maio, occasione in

de
Victor Partan

traduzione
Clara Mitola

APRILIE • IUNIE

discutat despre „modalitățile de dezvoltare și aprofundare a relației de Parteneriat Strategic Consolidat dintre cele două țări”.

ES ALFREDO MARIA DURANTE MANGONI: NOUL PARTENERIAT NU SE VA LIMITA LA TEME BILATERALE

Împlinirea a 25 de ani de la semnarea Declarației privind parteneriatul strategic a fost și tema principală a unui interviu acordat de Excelența Sa Alfredo Maria Durante Mangoni, ambasadorul Italiei în România, celor de la Ecopolitic: „Vorbim despre un document foarte viu, valid până astăzi. Cu toate acestea, este necesar să evaluăm ce rezultate au fost obținute în timp. Italia se bucură că a însoțit România în aderarea la Uniunea Europeană și NATO și ar trebui să privim înainte. De aceea, după prima actualizare a Parteneriatului strategic în 2008, cei doi miniștri de externe negociază acum o

cui sono state discusse «le modalità di sviluppo e approfondimento della relazione di Partenariato Strategico Consolidato tra i due paesi».

SE ALFREDO MARIA DURANTE MANGONI: IL NUOVO PARTENARIATO NON SI LIMITERÀ A TEMI BILATERALI

Il compimento dei 25 anni dalla firma della Dichiarazione sul Partenariato Strategico è stato anche il tema principale di un'intervista accordata da Sua Eccellenza Alfredo Maria Durante Mangoni, ambasciatore d'Italia in Romania, ai giornalisti di Ecopolitic: «Parliamo di un documento estremamente vivo e tuttora valido. E nonostante questo, è necessario valutare i risultati ottenuti nel tempo. L'Italia è felice di aver accompagnato la Romania nell'adesione all'Unione Europea e alla NATO e dovremmo guardare avanti. Per questo, dopo il primo aggiornamento del Partenariato strategico nel 2008, i due mini-

Andrea Orlando și
Marius Budăi

Andrea Orlando e
Marius Budăi

nouă versiune a declarației privind Parteneriatul strategic îmbunătățit, care nu ar trebui să fie limitat la teme bilaterale”, a declarat diplomatul.

În opinia ES, relația bilaterală dintre România și Italia ar trebui să fie una în sprijinul întregii lumi: „Cele două părți ar trebui să fie deschise la a-și aduce contribuția la teme din agenda globală. Să ne gândim la lupta împotriva schimbărilor climatice și să ne alăturăm dublei tranziții: digitală și ecologică. De aceea, următoarea declarație privind parteneriatul strategic comun își va asuma obiective mai ambițioase, întrucât cele două țări au un potențial semnificativ de cooperare, pe care îl pot folosi în beneficiul comunității internaționale extinse, bineînțeles, începând cu principalele forumuri în care suntem membri, Uniunea Europeană și NATO”.

stri degli esteri negoziano ora una nuova versione della Dichiarazione sul Partenariato Strategico migliorata, che non si limiti solo a temi bilaterali», ha dichiarato il diplomatico.

Nell'opinione di SE, la relazione bilaterale tra Romania e Italia dovrebbe lavorare a sostegno del mondo intero: «Le due parti dovrebbero essere disposte a contribuire ai temi dell'agenda globale. Pensare alla lotta contro i cambiamenti climatici e unirci nel realizzare la doppia transizione: digitale ed ecologica. Pertanto, la seguente dichiarazione sul partenariato strategico comune si farà carico di obiettivi più ambiziosi, poiché i due paesi hanno un grande potenziale di cooperazione, che possono utilizzare a beneficio della comunità internazionale estesa, naturalmente a partire dai principi dei forum di cui siamo membri, l'Unione Europea e la NATO».

foto: ambasadorul

A FOST SEMNAT UN MEMORANDUM PENTRU COLABORAREA ÎN DOMENIUL INSPECȚIEI MUNCII

Ministrul italian al Muncii și al Politicilor Sociale, Andrea Orlando, s-a aflat la București, unde a semnat, alături de omologul Marius Constantin Budăi, un Memorandum de înțelegere privind colaborarea și schimbul de informații în domeniul inspecției muncii Italia-România. Documentul a fost parafat la Palatul Victoria, în prezența Primului-Ministru al Guvernului României, Nicolae Ionel Ciucă.

„Sunt extrem de onorat de primirea pe care am avut-o astăzi, pe care ne-a acordat-o domnul ministru. Astăzi facem un pas care consider că este foarte important pentru comunitățile noastre, deoarece construim un sistem mai eficient de cooperare pentru a combate forme de ilegalitate a muncii, de exploatare, de discriminare. Țările noastre au niște tradiții de colaborare în spate și trebuie să intensificăm, în acest sector, efortul nostru”, a spus oaspetele italian.

Unul dintre cele mai importante obiective ale protocolului este îmbunătățirea cooperării dintre autoritățile de control și monitorizare italiene și române în ceea ce privește prevenirea, combaterea infracțiunilor și protecția muncii. „Un act de mare importanță pentru comunitățile noastre, pentru că în acest fel putem construi un sistem mai eficient de cooperare pentru combaterea formelor de muncă ilegală, exploatare și discriminare”, s-a scris pe pagina de Facebook a Ambasadei Italiei în România.

După semnarea Memorandumului, ministrul Andrea Orlando s-a întâlnit, la Palatul Parlamentului, cu Președintele Senatului României, Florin Cîțu, cu Vicepreședintele, Robert Cazanciuc, și cu Vicepreședintele Camerei Deputaților, Daniel Suciuc.

È STATO FIRMATO UN MEMORANDUM PER LA COLLABORAZIONE NEL CAMPO DELL'ISPEZIONE DEL LAVORO

Il Ministro italiano del Lavoro e delle Politiche Sociali, Andrea Orlando, si è recato a Bucarest, dove ha firmato, accanto al suo omologo Marius Constantin Budăi, un Memorandum d'intesa in merito alla collaborazione e allo scambio d'informazioni nel campo dell'ispezione del lavoro Italia-Romania. Il documento è stato siglato a Palazzo Victoria, alla presenza del Primo Ministro del Governo Romeno, Nicolae Ionel Ciucă.

«Siamo profondamente onorati dell'accoglienza ricevuta oggi, offertaci dal signor ministro. Oggi facciamo un passo che considero molto importante per le nostre comunità, per costruire un sistema più efficiente di cooperazione con cui combattere le forme illegali di lavoro, di sfruttamento, di discriminazione. I nostri paesi hanno una tradizione di collaborazioni alle spalle e, in questo senso, dobbiamo intensificare il nostro sforzo», ha dichiarato l'ospite italiano.

Uno degli obiettivi più importanti del protocollo è il miglioramento della cooperazione tra le autorità di controllo e monitoraggio italiane e romene, in materia di prevenzione, lotta all'infrazione e protezione del lavoro. «Un documento di grande importanza per le nostre comunità, perché in questo modo è possibile costruire un sistema più efficiente di cooperazione per combattere le forme illegali di lavoro, sfruttamento e discriminazione», è apparso sulla sua pagina Facebook dell'Ambasciata d'Italia in Romania.

Dopo la firma del Memorandum, al Palazzo del Parlamento, il Ministro Andrea Orlando ha incontrato il Presidente del Senato Romeno, Florin Cîțu, il Vicepresidente, Robert Cazanciuc, e il Vicepresidente della Camera dei Deputati, Daniel Suciuc.

Ambasadorul Alfredo Maria Durante Mangoni

Ambasciatore Alfredo Maria Durante Mangoni

25 anni dalla firma
della Dichiarazione sul
Partenariato Strategico
romeno-italiano

APRILIE · IUNIE

di

Antonio Rizzo

antonio.rizzo08@gmail.com

traducere

Olivia Simion

POTERI FORTI E PENSIERI DEBOLI

Si è sempre affermato – con ragionamenti più o meno validi – che tutto il mondo, così come lo conosciamo, con le sue complesse dinamiche, ingiustizie, violenze, giochi di potere, dipenda da pochi uomini potenti, ultraricchi, o da istituzioni e consorterie di varia natura, tutti costoro chiamati spesso «poteri forti», ma anche «marionettisti», «manovratori» o, a volte, semplicemente «il Grande Vecchio». Qualcuno – ma non si sa bene da chi abbia avuto l'informazione – si è spinto anche ad attribuire nome e cognome a questi poteri forti, identificandoli con personaggi noti e molto in vista.

Forse dovremmo tentare una modesta analisi su questi concetti che – se ne cercassimo la vera natura – ci sfuggirebbero come entità dai contorni indefiniti, evanescenti, lontane, spesso non dimostrabili nella loro natura, ma che tuttavia temiamo, criticiamo (maledicendole spesso), e questo rafforza la nostra puerile convinzione che se non li conosciamo – questi poteri forti – e se non li vediamo, allora devono per forza esistere.

Ma se, per ipotesi, il Grande Vecchio, il vero potere forte, fosse in noi stessi? Se fossero solo le nostre pulsioni (dall'uomo più umile al più potente della Terra) che ci guidano a trasformare il nostro Mondo e il nostro Tempo? Le pulsioni si generano e si rafforzano secondo la posizione di potere che uno occupa; dal ruolo che riveste nel suo gruppo o nel suo popolo di appartenenza; dal seguito ideologico o cortigiano o di sudditanza che riesce – a torto o a ragione – a costruire attorno a sé; dalla capacità di far credere d'essere in possesso d'un particolare carisma, e tanto altro ancora. È da tutto questo che nascono anche le pulsioni al conflitto, dal più piccolo (un sopruso che riteniamo di aver subito nel traffico), alle ribellioni di masse, ma anche alla voglia di sostituirci a colui che prima o poi consideriamo il «tiranno», o alla voglia che prima o poi il tiranno voglia accrescere il suo potere. Il conflitto represso, però, si accumula in desiderio di confronto, scontro o, in un solo concetto, «voglia di guerra».

E se la verità fosse...che nelle nostre società esiste una domanda profonda di guerra? Questa domanda c'è. Nascosta, sotterranea, inconfessabile, perché nella società contemporanea la «voglia di guerra» fa parte delle cose che non si possono dire, che non si confessano nemmeno a se stessi, che, probabilmente, non si è neppure consapevoli di avere. Però c'è. Un esempio? Uno stadio che si scatena in tifoserie contrapposte fino a creare incidenti anche mortali, o un corteo di protesta politica che genera scontri. Come definirli, se non «voglia di guerra», necessità di scaricare aggressività repressa?

PUTERI MARI ȘI GÂNDURI SLÂBE

S-a afirmat întotdeauna – pe baza unor raționamente mai mult sau mai puțin valide – că întreaga lume, așa cum o cunoaștem, cu dinamica ei complexă, nedreptățile, violența, jocurile de putere, depinde de câțiva oameni puternici, ultrabogați sau de instituții și facțiuni de natură variată, toate numite adesea „mari puteri”, dar și „păpușari”, „manipulatori” sau, uneori, pur și simplu „Marele Bătrân”. Cineva – dar nu se știe bine de la cine a obținut informația – chiar a ajuns să atribuie un nume și un prenume acestor mari puteri, identificându-le cu personaje cunoscute și foarte proeminente.

Poate ar trebui să încercăm o analiză modestă a acestor concepte care – dacă le-am căuta adevărata natură – ne-ar scăpa ca entități cu contururi nedefinite, evanescente, îndepărtate, adesea nedemonstrabile în natura lor, dar de care totuși ne temem, le criticăm (deseori blestemându-le), iar asta ne întărește credința puerilă că dacă nu le cunoaștem – pe aceste mari puteri – și dacă nu le vedem, atunci ele trebuie neapărat să existe.

Dar dacă, ipotetic vorbind, Marele Bătrân, adevărata mare putere, ar fi în noi înșine? Dacă ar fi doar impulsurile noastre (de la cel mai umil om la cel mai puternic de pe Pământ) care ne ghidează să ne transformăm Lumea și Timpul? Impulsurile sunt generate și întărite în funcție de poziția de putere pe care cineva o ocupă; de rolul pe care îl joacă în grupul său sau în poporul căruia îi aparține; de efectele ideologice sau curtezane sau de supunere pe care reușește – pe bună dreptate sau nu – să le provoace în jurul său; de capacitatea de a-i face pe oameni să creadă că este în posesia unei anumite carisme și multe altele. Din toate acestea se nasc și impulsurile conflictuale, de la cele mai mici (un abuz pe care credem că l-am suferit în trafic), până la revoltele maselor, dar și la dorința de a-l înlocui pe cel pe care mai devreme sau mai târziu îl considerăm „tiran” sau dorința tiranului ca mai devreme sau mai târziu să-și sporească puterea. Conflictul reprimat se acumulează însă în dorința de confruntare, ciocnire sau, într-un singur concept, în „dorința de război”.

Și dacă adevărul ar fi... că în societățile noastre există o cerere profundă de război? Această cerere există. Ascunsă, subterană, de neconfesat, pentru că în societatea contemporană „dorința de război” face parte din lucrurile care nu se pot spune, pe care nu ni le putem mărturisi nici măcar nouă înșine, de care, probabil, nici măcar nu suntem conștienți că le avem. Dar există. Un exemplu? Un stadion care se dezlănțuie în suporteri care se opun unii altora până la punctul de a crea chiar accidente mortale sau un grup de manifestați politici care generează ciocniri.

Perché un estremo paradosso vuole che l'uomo delle società industrializzate, a differenza del primitivo, non abbia alcuna necessità oggettiva di fare la guerra; a differenza del cavaliere medievale non le attribuisce alcun valore etico. Eppure quest'uomo – si ipotizza – sia proprio colui che, psicologicamente, ha maggior bisogno di quella guerra che non può più fare. E per ben precise ragioni.

Quando diciamo che l'uomo ha bisogno della guerra, parliamo dell'uomo comune. L'eroe, l'esteta, il militante, il fanatico, il sanguinario, il sadico, sono fuori da questo ragionamento. Non ci interessa la patologia ma la normalità. La maggior parte degli uomini non fa la guerra per il piacere di uccidere né, tantomeno, per un qualche stravolto culto dell'orrore. Il bisogno di battersi è cosa diversa da quello di sangue.

Da dove viene allora quella domanda di guerra che, secondo il nostro ragionamento, esiste nella società attuale e frequentemente fra la gente comune? E, soprattutto, perché mai questa domanda è più forte che in passato e ne fa un elemento sociale di ordine generale? Come dimostrano tutti gli studi in proposito, e come è confermato, storicamente ed empiricamente, dal fatto che la frequenza e il volume dei conflitti sono andati crescendo, la propensione alla guerra è direttamente proporzionale al grado di organizzazione sociale e di civilizzazione dei gruppi umani.

Via via che ci si allontana dallo stadio primitivo la propensione alla guerra aumenta, anche se in maniera non lineare poiché segue il grafico altalenante del processo di civilizzazione. Le più alte civiltà dell'antichità, la greca e la romana, furono guerrafondaie. Mentre nei cosiddetti «secoli bui» del Medioevo (che poi non erano così bui come ci ha fatto credere una certa superata storiografia), considerato un periodo di decadenza culturale e sociale, la guerra toccò forse, per intensità, estensione e frequenza, il punto più basso della sua storia. E riprende invece tutta la

Cum să le definim, dacă nu „dorință de război”, nevoia de a descărca agresiunea reprimată?

Pentru că un parados extrem vrea că omul societăților industrializate, spre deosebire de cel primitiv, să nu aibă nicio nevoie obiectivă de a face război; spre deosebire de cavalerul medieval, nu-i atribuie nicio valoare etică. Totuși, acest om – se presupune – este tocmai cel care, din punct de vedere psihologic, are cea mai mare nevoie de acel război pe care nu-l mai poate duce. Și din motive foarte specifice.

Când spunem că omul are nevoie de război, vorbim despre omul de rând. Eroul, estetul, militantul, fanaticul, însetatul de sânge,

sadicul sunt în afara acestui raționament. Nu ne interesează patologia, ci normalitatea. Majoritatea oamenilor nu poartă război din plăcerea de a ucide sau, cu atât mai puțin, din rațiuni ce țin de vreun cult al ororii distorsionat. Nevoia de a lupta este diferită de nevoia de sânge.

Atunci de unde provine acea cerere de război care, conform raționamentului nostru, există în societatea actuală și frecvent în rândul oamenilor obișnuiți? Și, mai presus de toate, de ce este această cerere mai puternică decât în trecut și de ce este un element social de natură generală? După cum arată toate studiile pe această temă, și așa cum este confirmat istoric și empiric de faptul că frecvența și amploarea conflictelor au crescut, tendința spre război este direct proporțională cu gradul de organizare socială și civilizație a grupurilor umane.

Pe măsură ce ne îndepărtăm de stadiul primitiv, tendința pentru război crește, deși într-un mod neliniar, deoarece urmărește graficul fluctuant al procesului de civilizație. Cele mai înalte civilizații ale antichității, greacă și romană, au fost belicoase. În timp ce în așa-numitele „epoci întunecate” ale Evului Mediu (care nu erau atât de întunecate pe cât ne-a făcut să credem o anumită istoriografie învechită), considerat o perioadă de declin cultural și social, războiul a atins poate, în intensitate, extindere și frecvență, punctul cel

sua forza con l'avvento della rivoluzione scientifica, dell'industrialismo, dell'illuminismo, del progresso. Le più feroci aggressioni e i crimini più mostruosi sono stati commessi proprio da nazioni all'apice del loro sviluppo.

Inoltre allo sviluppo materiale ma anche culturale, non corrisponde un parallelo progresso etico. Dice lo storico Carlo Maria Cipolla (vedi il numero precedente di *SIAMO DI NUOVO INSIEME*): «C'è una discrepanza fra lo sviluppo tecnologico e sviluppo etico. Nel senso che lo sviluppo tecnologico è cumulativo, cioè ogni nuova conoscenza scientifica, ogni nuova scoperta tecnologica viene ad aggiungersi al patrimonio delle conoscenze e delle scoperte precedenti. Invece lo sviluppo etico non è cumulativo: non è che uno diventi necessariamente migliore di suo padre e di suo nonno. In fondo cominciamo sempre da capo. Per cui il migliore di noi non è detto che sia eticamente migliore d'un greco dell'epoca di Aristotele».

In conclusione, la guerra è soprattutto, antropologicamente parlando, un fatto culturale. E nella cultura antropologica va inclusa la religione, ovviamente, in buona compagnia con la cattiva politica. Infatti, dove c'è un prelato che afferma «Dio è con noi» un altro prelato si domanda «quale Dio è contro di noi». Dove c'è un politico che sproloquia su visioni o promesse per il futuro o, peggio, affastella «sagge» interpretazioni del passato, dovremmo in questi casi ricordarci tutti dei celebri versi di Bertold Brecht (1898-1956):

*Controlla il conto,
sei tu che lo devi pagare.
Punta il dito su ogni voce;
chiedi:
e questo perché?*

mai de jos al istoriei sale. În schimb, își recapătă toată puterea odată cu apariția revoluției științifice, a industrialismului, a Iluminismului și a progresului. Cele mai feroce atacuri și cele mai monstruoase crime au fost comise tocmai de națiuni aflate la vârful dezvoltării lor.

Mai mult, progresului material și cultural nu-i corespunde un progres paralel etic. Istoricul Carlo Maria Cipolla (vezi numărul precedent al *SIAMO DI NUOVO INSIEME*) afirmă: „Există o discrepanță între dezvoltarea tehnologică și dezvoltarea etică. În sensul că dezvoltarea tehnologică este cumulativă, adică fiecare nouă cunoștință științifică, fiecare nouă descoperire tehnologică se adaugă patrimoniului cunoștințelor și descoperirilor anterioare. Pe de altă parte, dezvoltarea etică nu este cumulativă: nu înseamnă că cineva devine neapărat mai bun decât tatăl și bunicul său. Practic, începem întotdeauna de la zero. Deci, cel mai bun dintre noi poate să nu fie neapărat mai bun din punct de vedere etic decât un grec de pe vremea lui Aristotel”.

În concluzie, războiul este înainte de toate, antropologic vorbind, un fapt cultural. Și în cultura antropologică trebuie inclusă și religia, evident, în bună companie cu politica rea. Întocmai, acolo unde este un prelat care afirmă „Dumnezeu este cu noi”, un alt prelat se întreabă „care Dumnezeu este împotriva noastră”. Acolo unde este un politician care emite viziuni sau promisiuni pentru viitor sau, mai rău, face un amalgam de interpretări „înțelepte” despre trecut, ar trebui să ne amintim cu toții de celebrele versuri ale lui Bertold Brecht (1898-1956):

*Verifică factura,
tu ești cel care trebuie s-o plătească.
Oprește-te cu degetul pe fiecare rând;
întreabă:
și asta pentru ce?*

Într
e pa
ran
teze

Notteri, „Caraibele din Mediterana” unde poți vedea și răsăritul, și apusul

TURISTIC

foto: pinterest.com

În extremitatea de sud-est a Sardiniei, o fâșie subțire de nisip separă marea albastră de laguna în care trăiesc păsări flamingo. Este un ecosistem între apă și pământ care oferă un spectacol natural unic. Vorbim despre iazul Notteri („Caraibele din Mediterană”), aflat la câteva minute distanță de stațiunea cu același nume și portul turistic Villasimus.

Nisipul foarte fin, pe care mulți îl compară cu zahărul pudră, nu este singura atracție a locului pe care vi-l recomandăm pentru vacanța din această vară: vă puteți scufunda în cele mai limpezi ape ale Mediteranei, care oferă pasionaților de scufundări și snorkeling imagini uluitoare ale bancurilor de pești ce urmează curenții calzi, ale arborilor de eucalipt și ale vegetației mediteraneene ce parfumează aerul, iar spre amurg atmosfera devine una de poveste, chioșcurile tipice oferind muzică și aperitive până seara târziu.

foto: italiainly.org

Apropo de amurg, având marea și la Est, și la Vest, Notteri este una dintre puținele stațiuni de la mare unde puteți vedea atât asfințitul, cât și răsăritul. Distanța dintre plaja Fortezza, de pe coasta vestică, până la plaja Porto Giunco, de pe coasta estică, este de numai doi kilometri. Plaja Porto Giunco este vegheată, de pe coama dealului, de turnul de nouă metri construit în secolul al XVII-lea de spanioli, pentru a se proteja de atacurile piraților.

Sunt mai multe modalități de a ajunge în Notteri. Cele mai apropiate „porți turistice” sunt aeroportul din Cagliari (Elmas), aflat la 41,9 km depărtare, sau trei porturi: Cagliari (36,4 km), Arbatax (92,2 km), Portovesme (97,4 km). De acolo, puteți închiria un autoturism sau puteți opta pentru transportul în comun.

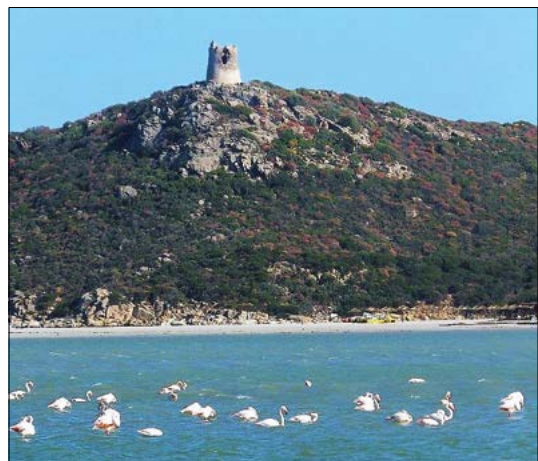

foto: tripadvisor.com

ESTIVAR

APRILIE • IUNIE

foto: expedia.com

pagini realizate de
Victor Partan

foto: expedia.com

foto: archivioitalia.it

Prețul unei camere duble într-un hotel de top este, în medie, 300 de euro pe noapte la jumătatea lunii iunie. Puteți profita, însă, de ofertele agențiilor de turism pentru un preț mai bun.

Dacă doriți să renunțați la o zi de plajă pentru a vizita un loc cu însemnătate istorică, vă recomandăm să mergeți la Su Nuraxi di Barumini (foto jos), un sit din patrimoniul UNESCO aflat la aproximativ 80 de kilometri de Notteri. Este vorba despre un complex defensiv construit din piatră care datează din Epoca Bronzului (mileniul 2 î. Hr.), considerată o formă remarcabilă de arhitectură preistorică. De asemenea, dincolo de Cagliari este situl arheologic Nora, unde puteți vedea rămășițele unui oraș mai întâi fenician, apoi cartaginez, înainte de a deveni un centru important al Imperiului Roman.

Dintre rețetele tradiționale din Sardinia, am ales una care poate fi preparată foarte ușor acasă, de către oricine. Este vorba despre „pane frattau”, un fel de lasagna fără carne și fără... paste.

Mod de preparare:

- Uleiul de măsline se încinge într-o tigaie, unde sunt călite ceapa tocată mărunt și usturoiul zdrobit. Când ceapa devine translucidă, se adaugă sucul de roșii. Se lasă la foc mic aproximativ 20 de minute, amestecând din când în când.
- Se sparg patru ouă, pe rând, în sosul din tigaie, cât încă acesta fierbe. După 4 minute, tigaia este luată de pe aragaz și pusă deoparte.
- Se încălzește bine supa vegetală și se toarnă într-o tavă. Se ia fiecare felie de pâine și se trece prin supă, pe o parte și pe cealaltă (2-3 secunde, cât să se înmoaie pâinea).
- Se iau felii de pâine și se așază într-un platou, pe un „pat” de sos de roșii. Stratul de pâine se acoperă cu sos de roșii, peste care se presară pecorino răzuit. Urmează un nou strat de pâine acoperit cu sos de roșii și pecorino răzuit, apoi un ultim strat de pâine, peste care se toarnă restul de sos și se așază cele patru ouă „ochiuri”. Poftă bună!

Gata în
40 min

Porții
4

Dificultate:
redușă

Pane frattau

Ingrediente:

- 3 linguri de ulei de măsline extra virgin
- jumătate de ceapă medie • un cățel de usturoi • sare de mare • piper măcinat
- 4 ouă • 800 de grame de suc de roșii • 500 ml de supă vegetală • 12 felii subțiri de pâine mai veche • brânză pecorino

foto: iStock.com

ASOCIAȚIA ITALIENILOR DIN ROMÂNIA - RO.AS.IT. · STR. ION LUCA CARAGIALE NR. 24, 020045 BUCUREȘTI

TEL.: +4 0372 772 459; FAX: +4 021 313 3064

WWW.ROASIT.RO

Ediție realizată în condiții sanitare speciale.